

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תמצית ההשקפה: אהרן – סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשוט – מוציא מפשוט; מרא – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא – טרף – שני
משמעות, רבוי מתפטר; מרא – טפא – קב"ש עשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה
היה רק על חלק מפרטיה; מוקד – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3;
רבי – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.1 ויקרא אחרי מות טז,א

ויקרא אחרי מות טז,א:

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן

בְּקִרְבָּתְכֶם לְפָנֶיךָ וַיָּמָתוּ:

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, או כעין בנין אב ללמד כמובא ב-

תורה תמימה (א) אַחֲרֵי מוֹת וגו' – תניא, למה הוא מזכיר מיתתן ביום הכפורים, ללמדך ששם שיום הכפורים מכפר על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל^(א) [ירושלמי יומא פ"א ה"א]:

תורה תמימה הערה (א) לא נתבאר ערך הענין שמיתת צדיקים מכפר ומה טעם בדבר. ונראה ע"פ מ"ש בפרד"א פ' י"ז בענין מיתת שאול דכתיב ביה (ש"ב כ"א) ויקברו את עצמות שאול ויעתר אלהים לארץ אחרי כן, וז"ל, כיון שראה הקב"ה שגמלו לו חסד [שצמו ובכו וספדו לו, כמבואר בפסוק] מיד נתמלא רחמים, שנאמר ויעתר אלהים לארץ וכו', ע"כ. מבואר מזה שלא המיתה בעצמה מכפרת אלא הכבוד והאבל שנוהגין במיתת צדיקים, דכבוד זה הוא כבוד ה':

בעל הטורים (ט,טז) ויאמר ה' אל משה, והלא כבר נאמר (א,טז) "וידבר"; אלא הדיבור הראשון לומר לו מעשה פרה שגם היא צריכה פרישה ז' ימים קודם, זה כעין דבר החוזר וקורה ומתאים לנוכחות פעמיים זקף בין שני קיסרים באותו חלק של הפסוק.

אחרי מות שני, ר"ת בגימטריא פרה אדומה,

טט – אחרי מות שני- גי' ר"ת עולה 341, פרה"ה אדומה"ה גי' עולה 341

ספרא אח"מ פרשה א (א) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן מה תלמוד לומר לפי שנאמר ויקחו שני בני אהרן נדב

ואביהוא איש מתחתו / מחתתו, (הלוקה לסעיפים ע"י טט)

(א) בְּנֵי אֶהֱרֹן לא נטלו עצה מאהרן, (ב) נדב ואביהוא לא נטלו עצה משה, (ג וד) איש מחתתו איש איש מעצמו עשו, לא נטלו עצה זה מזה

אפשר כי וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה – זקף-קטן בתפקיד של שתיים אַחֲרֵי מוֹת – זקף-קטן בתפקיד של שתיים, שתי פעמים שתיים שהן

ארבע סיבות שתיים שלא נטלו עצה מאהרן ומשה, ושתיים שלא נטלו עצה זה מזה ללמד

מנין שכשם שעבירת שניהם שוה כך מיתת שניהם שוה לומר אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן.

בתורה תמימה לומד זאת מיתור מילת שני תורה תמימה הערה (ב) עבירת שניהם בודאי היתה שוה שהורו הלכה בפני משה כמבואר בפ' שמיני, ודריש שגם מיתת שניהם היתה שוה בערך ובזמן, ויליף מיתור לשון שני, דהא ידוע הוא ששנים מתו, ומבואר לפנינו בכ"כ הדיכי דבא המספר שני במקום שא"צ לגופיה בא להורות על השתוותם, כמש"כ לעיל בפ' מצורע בפ' שתי צפרים חיות ובסמוך בענין שני שעירי יוהכ"פ, יעו"ש:

ספרא אח"מ פרשה א (ב) בְּקִרְבָּתְכֶם לְפָנֶיךָ וַיָּמָתוּ, רבי יוסי הגלילי אומר על הקריבה מתו ולא מתו על ההקריבה, רבי עקיבה

אומר כתוב אחד אומר בקרבתם לפני ה' וימותו, וכתוב אחד אומר ויקריבו לפני ה' אש זרה, הכריע בהקריבם אש זרה לפני ה' הוי על הקריבה מתו, ולא מתו על ההקריבה, ר' אלעזר בן עזריה אומר כדאי קרבה לעצמה וכדיי קריבה לעצמה.

בְּקִרְבָּתְכֶם לְפָנֶיךָ – מרא טפא, בתפקיד יתור לרבות אפשר כמאמר ר' אלעזר בן עזריה אומר כדאי קרבה לעצמה וכדיי קריבה לעצמה.

וַיָּמָתוּ – סלוק, מגביל, מיתתם הייתה מפני בְּקִרְבָּתְכֶם לְפָנֶיךָ ולא מסיבה אחרת ואפשר כי לכן הירושלמי יומא פ"א ה"א לומד מהם מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל

ויקרא אחרי מות טז,ב:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִיךָ

וְאֵל-יִבְא בְּכָל-עַת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְחַת

אֶל-פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת בִּי בַעֲזוֹן אֲרָאָה עַל-הַכַּפֹּרֶת:

לימוד המתחיל מ- תורה שלמה (כא) אבות דרבי נתן פ"ב ה"ג אבל מסיק מאדר"נ מסקנה נוספת. וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואזלא אֶל-מֹשֶׁה – רביע, כעין כלל מלמד על ארבעה דברים שעשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום. ובכולם עשוי היה להיות גם מאמר מפי הגבורה שמשמעו היה שכיון שעלה בדעתו של משה לעשות דבר מסוים אז היה גם מאמר מפי הגבורה שצווהו כך.

(א) לפני מתן תורה המקום צווהו על שני ימי פרישה ומשה הוסיף לבני ישראל יום שלישי לפרישה מאשה ונמצאו מקבלין תורה בטהרה.

(ב) משה עצמו מדעתו פירש מן האשה והסכימה דעתו לדעת המקום. ורבי יהודה בן בתירא אומר שנאמר לו מפי הגבורה לפרוש ועל כך פירש מאורי אור ע"פ תוס' בשבת פז,א כי משה נתן דעתו לפרוש מן האשה ולכן נאמר לו מפי הגבורה לפרוש מן האשה ושפיר שייך למימר והסכימה דעתו לדעת המקום.

(ג) ושבר את הלוחות והסכימה דעתו לדעת המקום. ורבי יהודה בן בתירא ועוד תנאים אומרים שנאמר לו מפי הגבורה לשבור, ומתוך מאורי אור כי בשבת פז,א דרשו מאותם נימוקים שמרע"ה עשה מדעתו וכן יוצא ע"פ נוסח הגר"א.

(ד) פירש מאהל מועד והסכימה דעתו לדעת המקום. והמקור לכך במקרא (ויקרא אח"מ טז,ב) וְאֵל-יִבְא בְּכָל-עַת אֶל-הַקֹּדֶשׁ אמר ומה אהרן אחי שמשוח בשמן המשחה ומרובה בגדים ומשתמש בהם בקדושה, אמר לו הקב"ה דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֵל-יִבְא בְּכָל-עַת

אֶל-הַקֹּדֶשׁ אני שאני מזומן לכך על אחת כמה וכמה שאפרוש מאהל מועד. פירש מאהל מועד והסכימה דעתו לדעת המקום.

ספרא אח"מ פרשה א (ו) אַחֲרֵי בַּל יבוא, ואין משה בכל יבוא, או אַחֲרֵי בַּל יבוא ואין הבנים בלא יבוא, אמר רבי אלעזר ודין הוא

ומה אם שנצטוו לבוא נצטווה שלא לבוא, מי שלא נצטווה לבוא אינו דין שנצטווה שלא לבוא, תמימים ויכחו שנצטוו לבוא אל אהל

מועד ונצטוו לבוא שלא שתויי יין ושכר. (ז) אבל בעלי מומים שלא נצטוו לבוא לא נצטוו לבוא שלא שתויי יין (אבל) [אף] כאן

המצוה נצטווה תלמוד לומר דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן שאין תלמוד לומר אַחֲרֵי ומה תלמוד אַחֲרֵי לרבות את הבנים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
מצוות ההשעיות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוסף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש; לא ממש; טפאא = טרפא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצא, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצא, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

דְּבַר אֶל-אֶתְרֵן אֶחָיָה – זרקא מונח סגול, כעין מוסף מהענין על הענין כנדרש בתו"כ ומה תלמוד אֶחָיָה לרבות את הבנים. הוספה מאהרן אחיך עליו אלו בניו ומצאנו בנים שנקראים אחים (בראשית ויצא לא, נד) **וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בְּהָרַיִם וַיִּקְרָא לְאֶחָיו לְאֶכְלֵל-לָחֶם וַיִּאֲכְלוּ לָחֶם וַיְלַיְנוּ בְּהָרַיִם**

וְאֶל-יָבֵא בְכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכָת – מהפך פשטא זקף-קטן טפחא אתנח שתי דרשות ע"פ ת"כ (ח) וְאֶל-יָבֵא בְכָל-עֵת. זה יום הכיפורים. אֶל-הַקֹּדֶשׁ לרבות שאר ימות השנה.
(א) שלא יבוא כ"ג אל קה"ק בכל ימות השנה (לפי בבלי מנחות לצורך עבודה ובדרך כניסה עם הפנים מערבה)
(ב) ע"פ אור חיים וְאֶל-יָבֵא בְכָל-עֵת, אֶז יזכה לבא בעת ההיא אשר אנכי מצוך, ואם יבא בעת אחר לא יבא בכל עת אפילו בעת הרשיץ, ודקדק לומר בְכָל-עֵת, דרשו רבותינו ז"ל (בתו"כ) שבא לאסור אפילו ביום הכיפורים עצמו לא יכנסו אלא לדברים הרשומים בכתב אמת, להקטיר ולהזות:

ע"פ בבלי מנחות כז,ב אפשר כי ויקרא אח"מ טז,ב: דְּבַר אֶל-אֶתְרֵן אֶחָיָה – זרקא מונח סגול אפשר כי מרמז גם לתוספת דרכי כניסה אל קדש הקדשים לצורך כלשהו שאינו בגדר כניסה אל-פני הכפרת.
רבי יהודה אומר: כל היכל כולו ו- מִבֵּית לְפָרְכָת - בארבעים, ו- אֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת - במיתה.
ובהמשך הגמרא רבי יהודה מבהיר כי בארבעים זה באזהרה אֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת דכתב רחמנא למה לי? ש"מ: אֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת במיתה, מִבֵּית לְפָרְכָת באזהרה. – אתנח, מגביל אין מלקות ארבעים ללא אזהרה אבל אין בכניסה לאזור זה מיתה

ורבנן? ה"נ דלא צריך, והאי דכתב רחמנא אֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת, למעוטי דרך משופש, כניסה באופן כללי עם הפנים למערב ולא דווקא מול הכפרת היא במיתה, אבל כניסה עם צידוד הפנים לצפון או לדרום או למזרח אינה במיתה וזה על בסיס בנין האב הזה שלמד תנא דבי ר"א בן יעקב: אל פני הכפרת קדמה - זה בנה אב, כל מקום שנאמר פני - אינו אלא פני קדים. מפסוק (ויקרא אח"מ טז, ב) על-פְּנֵי הַכְּפָרָת קְדָמָה וגם שינה ממלת "על" למלת "אל"

ורבי יהודה? (אבל רבי יהודה למד מ-(ויקרא אח"מ טז, ב) לימא קרא פני, מאי אל? ש"מ אל דוקא. כלומר דווקא כניסה עם הפנים למערב ודווקא מול פני הכפרת שעל ארון העדות למזרח היא במיתה. אבל כל כניסה אחרת לצורך אינו במיתה. ואפשר כי אֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת – קדמא אזלא מלמד על בנין אב כי אחריו אֶשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינַי פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, על דרך כניסה בִּי – יתיב, בתפקיד דווקא כך, כניסה עם הפנים מערבה מול הכפרת שעל הארון.

בנין אב זה ממלמד על הזיות דם פרה אדומה. לשיטת רבנן מתוך הביטוי של מלת אל חוזרת הגמרא ל"אל" נכח פני אהל מועד בהזאת דם פרה אדומה – רבנן "אל" לא דווקא במדויק רק בכיוון כללי מערבה מול ההיכל ובכך יצא, כמו כל כניסה עם פנים מערבה במיתה, ואילו לרבי יהודה יהיה מוכרח להסביר וְהָיָה אֶל-נֶכַח דווקא בהזאות מדויקות יצא, ואחרת לא יצא.

רש"י עה"ת בִּי בְעֵינַי אֶרְאֶה עַל-הַכְּפָרָת: כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני ולפי שגלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבא זהו פשוטו, ומדרשו לא יבא כי אם בענן הקטרת ביה"כ: **שפת"ח** ולפירושו רבותינו משמש כי דהכא בלשון אלא, כלומר "אל יבא אל הקדש אלא בענן הקטרת ביה"כ כי עשן הקטרת דומה לענן ולאפוקי פירושו עמוד הענן דלעיל שפירושו שהשכינה שורה בו **רמב"ן** ... וזה טעם, בִּי בְעֵינַי אֶרְאֶה עַל-הַכְּפָרָת, שלא יכנס רק בקטרת שיעלה עננו שם, כמו שאמר (בפסוק יב), וכסה ענן הקטרת את הכפרת: **בִּי בְעֵינַי** - יתיב - דווקא כך, תן הקטרת על הגחלים דווקא בקדש הקדשים ואז יהיה גלוי ה' בענן כמו בסיני (הנני בא אליך בעב הענן – זרקא סגול) ובמשכן.

ויקרא אחרי מות טז,ג: בָּנָאת יבא אֶתְרֵן אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן-בְּקָר לְחִטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה:
בָּנָאת - תביר ממשג בתדירות הביאה אל הקדש גם עם קטרת וקרבות מתאימים כפי רש"י - וַאֲפַי זו לא בכל עת כי אם ביה"כ כמו שמפורש בסוף הפרשה בחדש השביעי בעשור לחדש. ועוד דרך למעט כפי תורה תמימה אֶל-הַקֹּדֶשׁ - לרבות קודש שאין בו ארון וכפורת^(א) [תו"כ]:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מין; פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממשט, לא ממש; טפא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מנח – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססן 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן חצוי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.2 ויקרא אחרי מות טז,א

ויקרא אחרי"מ טז,ב:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִירְךָ

וְאֶל-יָבָא כְּכֹל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרֶכֶת אֶל-לְפָנֵי הַכַּהֲנָן אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶן וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן:

ויקרא אחרי"מ טז,ג:

וַנִּתֵּן אֶת-הַקֹּדֶשׁ עַל-הָאֵשׁ לְפָנֵי ה' וְכִסְתּוּהוּ עֵינֵי הַכַּהֲנָן אֶת-הַכַּהֲנָן אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת:

בִּי בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן: – יתיב זקף-קטן טפחא סלוק

בִּי יתיב מורה על דווקא כך, אַרְאָה טפחא ללא מרכא, רבוי או התפשטות גלוי או השפעת הטפחא אל הכתוב לפניו ללא הגבלה.

לרבנן היה מקום לפרש (וי' אחרי"מ טז,ב) בִּי בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן, שמשמעו שיבוא עם ענין הקטורת אל קדש הקדשים, אבל כיון שהתורה כתבה גם הפסוק (וי' אחרי"מ טז,ג) וַנִּתֵּן אֶת-הַקֹּדֶשׁ עַל-הָאֵשׁ לְפָנֵי ה' שיעלה עשן הקטורת לפני ה' ב קדש הקדשים, לכן אין ללמוד מפסוק (טז,ב) על מקום הדלקת הקטורת אלא דרשה אחרת ב- (יומא נג,א) מלמד שנותן בה מעלה עשן (נתינת עיקר) (שורש) מעלה עשן) בקטורת. ולהבדיל הכהן הצדוקי ב- בבבלי יומא יט,ב התעלם ממשמעות פסוק (טז,ג) וממשמעות פסוק (טז,ב) שנדרש ממנו נתינת מעלה עשן בקטורת וסבר כי המלים לְפָנֵי ה' (וי' אחרי"מ טז,ג) מתארות מקום בקדש ולא בקדש הקדשים כי למשל בטהרת מצורע ובסוטה הן מתארות עמידה בשער ניקנור בכניסה לעזרת ישראל, וזה שאמר. כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה (וי' אחרי"מ טז,ג) בִּי בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן: ופעל ע"פ פשט הפסוק (טז,ב) על הדלקת הקטורת לפני הכניסה לקדש הקדשים.

בבבלי יומא נג,א תנו רבנן: (וי' אחרי"מ טז,ג) וַנִּתֵּן אֶת-הַקֹּדֶשׁ עַל-הָאֵשׁ לְפָנֵי ה' – שלא יתקן מבחוץ ויכניס, להוציא מלבן של צדוקין

שואמרים יתקן מבחוץ ויכניס. מאי דרוש (מה דרשו הצדוקים)? (וי' אחרי"מ טז,ב) בִּי בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן: – מלמד שיתקן

מבחוץ ויכניס. אמרו להם חכמים: והלא כבר (נאמר) (טז,ג) וַנִּתֵּן אֶת-הַקֹּדֶשׁ עַל-הָאֵשׁ לְפָנֵי ה'. אם כן מה תלמוד לומר (טז,ב) בִּי

בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן – מלמד שנותן בה מעלה עשן. ומניין שנותן בה מעלה עשן – שנאמר (טז,ג) וְכִסְתּוּהוּ עֵינֵי הַכַּהֲנָן אֶת-

הַכַּהֲנָן. הא לא נתן בה מעלה עשן, או שחיסר אחת מכל סמניה – חייב מיתה. – ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית (אולי תסיק

מסקנה אחרת שחייב מיתה על ביאה עם פריט חסר) ! – אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן – כגון ששגג בביאה (שגג – שכח שאסור וטעה וחשב

שמותר לבוא עם פריט חסר), והזיד בהקטרה (נזכר ובכל זאת הביא במזיד קטורת ללא מעלה עשן). רב אשי אמר: אפילו תימא הזיד בזו ובזו

(הזיד בביאה ריקנית) חסר (פריט) והזיד בקטורת ללא מעלה עשן, חייב על ביאה ריקנית), כגון דעייל שתי הקטורות, אחת שלימה ואחת חסירה.

אביאה לא מיחייב – דהא עייל ליה שלימה, אהקטרה מיחייב – דקא מקטר קטורת חסירה (הביא קטורת מושלמת והביא קטורת חסרת מעלה

עשן, חייב על הקטרת החסרה).

רש"י תיפוק ליה – דאי נמי לא כתב הכא (לגבי מעלה עשן וכסה ענין הקטורת) (טז,ג) וְלֹא יָמוּת מיחייב מיתה אקטורת חסירה, דאשכח דעייל

ביאה ריקנית שלא לצורך (היה חייב מיתה בגלל ביאה ריקנית), וכתוב (טז,ג) וְאֶל-יָבָא כְּכֹל-עֵת ... וְלֹא יָמוּת (רש"י הביא מקור לאיסור

ביאה ריקנית)

מלת דקא מכוונת ב-עין משפט אל רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה

חסר מן הקטרת אחד מסמניה או מעלה עשן חייב מיתה עליה שנאמר (טז,ג) וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן, וכן חייב מיתה על

ביאתו בלא מצוה, לפיכך אם שגג בביאה והזיד בקטרת, או שנכנס בקטרת שלימה עם החסירה חייב מיתה.

ו-לחם משנה הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה תמה על שהרמב"ם הביא מקור מקרא (טז,ג) וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן

דנפקא ליה הא מקרא ד- (טז,ג) וְכִסְתּוּהוּ עֵינֵי הַכַּהֲנָן ... וְלֹא יָמוּת אֲבָל קרא ד- (טז,ג) וְאֶל-יָבָא כְּכֹל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ ... וְלֹא יָמוּת בִּי

בְעֵינֵי וכו' הך לא איירי אלא בביאה ולא בחיסר סמניה וא"כ קשה על רבינו דהביא קרא ד- (טז,ג) וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינֵי וכו' דאיתיה גבי ביאה גבי

חיסור סמניה (שהרמב"ם הביאו לגבי שני דברים, ואילו מהגמרא משמע כי מדובר בדבר אחד – ביאה ריקנית)

ואפשר לתרץ רמב"ם (טז,ג) וְלֹא יָמוּת – מונח זקף-קטן, בתפקיד שתיים, רמב"ם מביא קרא זה ללמד כי מלת ימות עובר שתי עבירות:

(א) ביאה ריקנית ללא צורך, (ב) הקטרה ללא מעלה עשן.

(הגמרא חוזרת שוב לענין מתן מעלה עשן בקטורת שקודם למדנו אותו באופן כללי ועתה לימוד בפרטים)

אמר מר: ומניין שנותן בה מעלה עשן – תלמוד לומר (טז,ג) וְכִסְתּוּהוּ. קרא לקרא (שתי מקראות לדרשת החיוב שיהיה בקטורת מעלה עשן אחד

ארוך לעיל ואחד במלה אחת וְכִסְתּוּהוּ)? – אמר רב יוסף, הכי קאמר: אין לי אלא עלה מעלה עשן (היית סבור שצריך רק עלים של מעלה עשן

מניין הידיעה כי צריך גם), עיקר (שורש) מעלה עשן מניין? תלמוד לומר (טז,ג) וְכִסְתּוּהוּ (לרב יוסף המלה וְכִסְתּוּהוּ מרבה את שורש מעלה עשן

בקטורת). אמר ליה אב"י: והא איפכא תניא, דתניא: נתן בה עיקר מעלה עשן (ההלכה הפשוטה שנותנים בקטורת שורש מעלה עשן, וזה כנראה

נדרש מהקרא (וי' אחרי"מ טז,ג) בִּי בְעֵינֵי אַרְאָה עַל-הַכַּהֲנָן:), היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה. כיון שהגיע לשמי קורה –

ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, שנאמר (יש נד) וְהַבַּיִת יִמְלֵא עֶשֶׂן. אלא אמר אב"י: הכי קאמר, אין לי אלא עיקר

מעלה עשן, עלה מעלה עשן מניין? תלמוד לומר וְכִסְתּוּהוּ. (אב"י לומד ממלה זאת על אפשרות ההוסיף עלי מעלה עשן לקטורת)

רש"י מעלה עשן – שם עשב שגורם לעשן לעלות זקוף כמקל. ט – טעם פסק במלת וְכִסְתּוּהוּ מתאר היתמרות העשן זקוף כמקל והסתרת ארון

העדות מעיני הכהן, אפשר שלכן מזה נדרש הצורך במעלה עשן.

והא איפכא תניא, שהשורש יפה מן העלין.

עֵינֵי הַכַּהֲנָן – מונח רביע מצייר כיווני התפשטות העשן אחד עד הקורה וארבעה כתלים בירידה ובהגיעם לרצפה נוצר הענן הששי על

הרצפה, בלשון בבבלי יומא נג,א כיון שהגיע לשמי קורה – ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, כפי רש"י ממשמש

בכותלים – כן דרך העשן כשאינו יכול לצאת כנגדו מתפשט למעלה תמיד עד שמתמלא חלל הבית למעלה מכותל לכותל, וכשאין לו

עוד מקום ממשמש ויורד אצל הכתלים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תמצית ההשקפה: אהנה, סליק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססק 1 – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסקו – הקיש; השלישייה: (קדטא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדלא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ע"פ זוהר ויקרא דף נט/א ד"ה ובספרא דרב המנונא סבא כתיב... (י"א אח"מ טו, ב) **בִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכְּפָרֶת**, הענין משמעו ענין המכסה על כבוד השכינה (ענין השראת השכינה) והקרא **בִּי בְעֵינֵי** לא מציין איך להיכנס לקה"ק (אחת המשמעות של המלה **כי** היא **אליא** והצדוקי כנראה למד **אלא** בענין אראה שהכהן צריך להיכנס עם ענין וגו') והקרא לא מציין איך להיכנס אלא נתינת טעם (**כי** במשמעות **הרי**) לנאמר **וְאֵל-יָבֵא בְּכָל-עַתָּה אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרְכָת** כי בפנים נמצא ענין השכינה ויש תנאים לזמן הכניסה וכיצד נכנסים.

ועל דרך זו, כי הענין הוא המכסה את כבוד השכינה, פירשו רבינו בחיי ואור החיים **וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה** – ע"פ רבינו בחיי באר כי לאחר שיבא שם בענין (עשן הקטורת) **ישמט הכבוד מן הענין** (ענין המכסה על השכינה) **יחיה מתראה על הכפורת**, ו-**אור החיים** באר כי כבוד ה' מכוסה בענין כמו ב- (**שמות בשלח טו, ג**) **וירא כבוד ה'**, (אבל בקדש הקדשים ביה"כ) הודיע כי לא בחינה זו לבד היא הנמצאת בפנים **אלא בחינה גדולה אור עליון**, כי גבוה מעל גבוה שומר, והוא אומר **אֲרָאָה עַל-הַכְּפָרֶת**

ויש לומר כי **אֲרָאָה** – טפחא, ללא מרכא כעין רבוי בלתי מוגבל מרמזת לגלוי גבוה מאד של כבוד ה' בחינת אור עליון. ומפני גלוי כל כך עליון **אֲרָאָה** – טפחא, ללא מרכא באה ללמד שתי אזהרות, כדרך לימוד **רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה** מהקרא (טו, ב) **וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכְּפָרֶת**, שתי מיתות כי מלת **יָמוּת** – זקף-קטן בתפקיד של שתיים עבור שתי עבירות (א) ביאה ריקנית ללא צורך, (ב) הקטרה ללא מעלה עשן. ואין מיתות בלא אזהרה, לכן **אֲרָאָה** – טפחא, ללא מרכא באה ללמד שתי אזהרות

ע"פ זוהר ויקרא דף נט/א ד"ה ובספרא דרב המנונא סבא כתיב... א"ר אבא מה בעא הכא (י"א אח"מ טו, ב) **בִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכְּפָרֶת**, וכתיב (י"א אח"מ טו, ב) **בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן**, והא כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא כד הוה עאל (הכהן לא ראה השכינה כאשר נכנס לקה"ק), אלא עננא הוה נחית... (כנפי הכרובים שעל הכפורת היו סוגרים ופורסים כנפיהם ואומרים שירה) וקלהון הוה שמע כהנא במקדשא כדין (וכאשר הכהן שמע קול שירתם במקדש) שוי קטרת באתריה (היה נותן הקטורת במקומה על הגזלים ומעלה עשן) ואתכוון במה דאתכוון בגין דיתברך כלא (וכיוון מה שכיוון כדי שיתברך הכל). (וקלהון) וגדפי כרוביאי סלקין ונחתין וזמרי שירתא ((וקולותיהם) וכנפיהם עולים ויורדים בזמרים שירתם) ואפשר כי הטעם הפותח הקרא (י"א אח"מ טו, ב) **וְנָתַן אֶת-הַקֹּטֶרֶת עַל-הָאֵשׁ, וְנָתַן** – דרגא, מתאר עלית וירידת כנפי הכרובים בשירתם וקולם הכהן מעלה עשן הקטורת.

ויקרא אח"מ טו, ג: וְנָתַן אֶת-הַקֹּטֶרֶת עַל-הָאֵשׁ לְפָנֵי ה' וְכִסְהוּ עֵנַן הַקֹּטֶרֶת אֶת-הַכְּפָרֶת אֲשֶׁר עַל-הַעֲדוּת וְלֹא יָמוּת: וְנָתַן – הנותן הוא אהרן וענין הקטורת הראשון מתחיל בו, ולכן הוא ראש לשבעה עננים והששה האחרים כלולים בענין שהוא מעלה. **וְנָתַן אֶת-הַקֹּטֶרֶת עַל-הָאֵשׁ** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים, ע"פ פ' **הסולם רס"ב** כי בקטורת היו שבעה עננים מקושרים יחד, ואהרן הוא הראש לכל השבעה עננים, ועל כן נחשבים העננים שהם בזכות אהרן, להיותו בחינת חסד שהוא ראש העננים, וכולל אותם.

רמז לשבעה עננים (א) **וְכִסְהוּ עֵנַן הַקֹּטֶרֶת** – מונח לגרמיה (פסק) מונח רביעי, כעין מדה סדור שנחלק. בקריאה עם פסק רמז לענין הראשון הכולל את שאר ששה העננים, והפסק גם מרמז להיתמרות הקטורת כקורה כלפי מעלה וזה ענין אחד, בקריאה ללא פסק רמז לשאר ששה העננים, כיצד? מונח רביעי בתפקיד של חמש, מונח לגרמיה עוד שניים, סה"כ שבעה עננים.

עֵנַן הַקֹּטֶרֶת – מונח רביעי מצייר כיווני התפשטות העשן, ענין אחד עולה עד הקורה, ענין אחד מתפשט תחת הקורה, ארבעה עננים ממשמשים ויורדים בארבעה כתלים, ובהגיעם לרצפה מתפשטים מעליה ונוצר הענין הששי על הרצפה, בלשון **בבלי יומא נגא** כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, כפ'

(ב) **זוהר ויקרא דף נט/א** דכתיב (**ישעיה ד, ה**) **וּבְרָא יי' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מְקַרְיָהּ עֵנַן יוֹמָם וְעֶשֶׂן, [ה] וּבְרָא הו' עַל כָּל מְכוֹן הַר-צִיּוֹן וְעַל-מְקַרְיָהּ עֵנַן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנָתַן אֶשׁ לְהִבָּה לְלֵלָה כִּי עַל-כָּל-כְּבוֹד חֲפָה: [ו] וְנִסְפָּה חֲדָיָה לְצַל-יוֹמָם מִחֲרֵב וּלְמַחְסָה וּלְמִסְתוֹר מִזֶּרֶם וּמִמְטָר: פ רש"י** ... ושבע חופות יש כאן: ענין, עשן, נוגה, אש, להבה, חופת, שכינה.

הגמרא דרשה את הלכות העלאת הקטורת, הזוהר דורש את התכלית של קיום המצוה כהלכתה ענין העלאת ענין הקטורת ע"י כהן גדול ביה"כ נדרש בוזהר בין היתר בפרשות אמר ואח"מ **זוהר ויקרא אמר (הסולם רס"ב)** בקטורת היו שבעה עננים מקושרים יחד, ואהרן הוא הראש לכל השבעה עננים, ועל כן נחשבים העננים שהם בזכות אהרן, להיותו בחינת חסד שהוא ראש העננים, וכולל אותם. ונקשר ידיעה זאת אל הנאמר ב- **זוהר כרך ג ויקרא אח"מ דף נח"ב - נט/א (הסולם מח - ג)**.

בחינת החסד של אהרן שהוא ראש העננים, וכולל אותם מקיפה בענין הקטורת שלו את כנסת ישראל – היא המלכות, שבכניסת יום הכפורים היא בלי חסדים (ולכן) נמשכים ממנה דינים קשים עד כדי-מות. אהרן הכהן הגדול ואחריו בניו הכהנים הגדולים, מעלה את כנסת ישראל – היא המלכות על כל מדרגותיה, באמצעות ענין להתדבק בחסדים של הקב"ה והתקשרות זאת ממתקת הדינים (1) החשובה לפני הקב"ה, מכל הקרבנות והעולות. ואומרת כנסת ישראל (שהיא המלכות) **משכני אחרין נרוצה** וגו' ו- (בשעה שכנסת ישראל שמחה ומתברכת, כולם שמחים, והדין אינו שורה אז בעולם), ועל דא כתיב (**תהלים צו**) **ישמחו השמים ותגל הארץ**, וכעין זה אפשר להבין מ- **שפת אמת וירא תרנו' ד"ה** המכסה אני מאברהם... ומדת הדין צריכין רק להעלותה אל השורש ששם נמתק הדינים, לכן כתיב והעלהו (כמו העלאת ענין הקטורת הישר)... ולמעלה בשורש נמתק גם מדת הדין ומזכה אותנו, אבל בעולם הזה חסד יבנה... שמדתו של אברהם אבינו ע"ה מתפשט עד סוף כל דרגין (כששה העננים הממלאים את קה"ק בחסדים) כמובן למשכילים. **שפת אמת וירא תרנו' ד"ה** המכסה אני מאברהם... כי מסר הקב"ה את יצחק תחת יד אברהם להיות מדת החסד גובר על מדת הדין. והנה לאברהם נאמר לך וכו' התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי מדת החסד צריך להתפשט ביותר... ומדת הדין צריכין רק להעלותה אל השורש ששם נמתק הדינים, לכן כתיב והעלהו (טט - לעולה על יצחק)... ולמעלה בשורש נמתק גם מדת הדין ומזכה אותנו, אבל בעולם הזה חסד יבנה ונשענין בזכות אברהם אבינו ע"ה וזה שכתוב בך חותמין שמדתו של אברהם אבינו ע"ה מתפשט עד סוף כל דרגין כמובן למשכילים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מפקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרצח, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססק' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 ויקרא אחרי מות טז,א

ויקרא אחרי מות טז,ב:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִיךָ

וְאֵל-יָבָא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת

אֶל-פְּנֵי הַכַּפְּפֶרֶת אֲשֶׁר-עַל-הָאָרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בַעֲוֹן אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּפֶרֶת:

אור החיים וַיֹּאמֶר ה', טעם לשון אמירה, לצד שהאזהרה באה בתוקף, שאם יבוא ימות, כמו שדרש רבי אלעזר בן עזריה, לזה הודיעו כי אין זה אלא חיבה יתירה, כדרך הוואא שמשתדל לזרז החולה לבל ימות, וכדמיון רבי אלעזר בן עזריה והוא מה שרמזו בלשון אמירה:
או ירצה כי ה' גדל ורמס את משה שגם דיבור הנוגע לאהרן לבדו, לא דבר ה' עם אהרן, אלא אל משה, והוא אומר וַיֹּאמֶר ה' אֶל-
מֹשֶׁה, על דרך ה' האמירך (**דברים כו,ח**) ותמצא שאמרו ז"ל (**במדב' יד,ט**) שאפילו במקום שאמר הכתוב **וידבר ה' אל משה ואל אהרן**
הכוונה בו למשה שיאמר לאהרן, וזה לך האות שאפילו מצות אהרן לא נאמרה לאהרן, ואם היה ה' מדבר עם אהרן לא היה צריך לצוותו על ידי שליח:

בבלי עירובין נד,ב תנו רבנן, כיצד סדר משנה? משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו, נסתלקו בניו, אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן. רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין משה חזור. נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו, נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו. נמצאו ביד אהרן ארבעה, ביד בניו שלשה, וביד הזקנים שנים, וביד כל העם אחד. נסתלק משה, ושנה להן אהרן פירקו. נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקו. נסתלקו בניו, שנו להן זקנים פירקו. נמצא ביד הכל ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים. וקל וחומר, ומה אהרן שלמד מפי משה, ומשה מפי הגבורה – כך, הדיוט מפי הדיוט – על אחת כמה וכמה.

רבי עקיבא אומר: מניין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו – שנאמר (**דב' וילך לא,ט**) **וְלִמְדָה אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל**. ומנין עד שתהא סדורה בפיהם – שנאמר **שִׁמְחָה בְּפִיהֶם**. ומניין שחייב להראות לו פנים – שנאמר (**שם' מ' כא,א**) **וְאֵלֶּה הַמְּשָׁפְטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם** (מלת פנים במובן שיהיו עיניך רואות את מוריך ותלמד מההדגשות בפני המלמד ותנועות גופו והתלהבותו של המלמד והמלים הנוספות לסבר הענין). וליגמרו כולהו ממשה (שילמדו הכל ממשה בלבד) – ! (ללמד שה' רוצה שילמדו מאחרים) כדי לחלוק כבוד לאהרן ובניו, וכבוד לזקנים. (הגמרא מציעה) וניעול אהרן וניגמר ממשה, וליעיילו בניו וליגמרו מאהרן, וליעיילו זקנים ולילפו מבניו, וליזלו וליגמרינהו לכולהו ישראל (יבוא אהרן וילמד פעם אחת ממשה, יבוא בני אהרן וילמדו פעם אחת מאהרן, יבואו זקנים וילמדו פעם אחת מבני אהרן, יבואו העם וילמדו פעם אחת מהזקנים) – ! - כיון דמשה מפי הגבורה גמר - מסתייעא מלתיה (עדיף ללמוד ממשה כי למד מא-לקים וזה מסייע לדבריו להתקבל).

וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד כי **אֶל-מֹשֶׁה** – רביע, אפשר (א) כי ה' לימד למשה ארבע פעמים (כמסקנה אפשרית מ-
בבלי עירובין נד,ב) (ב) מלמד כי משה מסר את דבר ה' ארבעה פעמים, (א) אהרן (ב) בני אהרן (ג) הזקנים (ד) עם ישראל. מרומז מכאן מסקנת **בבלי עירובין נד,ב** נמצא ביד הכל ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים משמעות הכתוב **דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִיךָ** היא שאפילו מצות אהרן לא נאמרה לאהרן אלא אל משה שיאמר לאהרן. במסירה לאהרן משה מוסיף הסבר על דבר ה' כמרומז בתבנית זרקא מונח סגול בתפקיד מוסיף מענינו על ענינו כגון בהדגשות פניו ותנועות גופו והתלהבותו והסבריו הנוספים, וכשם שמוסיף לאהרן כך מוסיף ברבוי הולך וגדל לבניו, לזקנים, לבני ישראל. וכל אחד מהמלמדים יוסיף כך ללומדים ממנו.

דברים וילך לא,ט: וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלִמְדָה אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שִׁמְחָה בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּתְּנֶה-לִי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעַד בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

אור החיים וְאֶל-יָבָא, אמר וא' בתחילת דיבור, מלבד מה שכתבנו למעלה, נראה עוד לומר כי לצד שקדם משה ואמר לאהרן ביום א' למשיחתו (**לעיל ט,ה**) **קרב אל המזבח ועשה וגו'**, משמעות הדברים יגידו כי למזבח יקרב ולא לפנים מן המזבח, ואמרו מאורי עולם שהם רבותינו ז"ל (**חולין פא,א**) כי לאו הבא מכלל עשה עשה, ומעתה הרי קדם לו על הכניסה עשה, לזה הוסיף כאן לאו על הדבר ואמר **וְאֶל-יָבָא:**
בְּכָל-עֵת, אבל יש עת שיבא בה, והוא מה שאמר אחר כך (**א,טו**) **בְּזֹאת יָבָא וגו'** אחת בשנה, וטעם שהקדים **וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת** קודם מצות ביאתו אחת בשנה, לומר אם לא יבא בכל עת, אז יזכה לבא בעת ההיא אשר אנכי מצוך, **ואם יבא בעת אחר לא יבא בכל עת** אפילו בעת הרשינו, ודקדק לומר **בְּכָל-עֵת**, דרשו רבותינו ז"ל (בתו"כ) שבא לאסור אפילו ביום הכיפורים עצמו לא יכנס אלא לדברים הרשומים בכתב אמת, להקטיר ולהזות:

ולדרך זה הרווחנו דקדוק נכון אחר בתוספת וא' של **וְאֶל-יָבָא**, לומר מלבד אזהרת ימות השנה עוד מוסיף לומר שאפילו ביום כיפורים עצמו לא יבא, ואזהרת שאר ימים דרשוהו ז"ל (שם) מהפסוק עצמו שאמר **אֶל-הַקֹּדֶשׁ** ולא הספיק לומר **מִבֵּית לַפָּרֹכֶת**, ומובן המקום אשר יצוה עליו, ואל יקשה בעיניך הקדמת הוא ו', כי כן דרך הכתוב, ובמקומות אחרים הארכתי בהוכחת הדברים:

וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת – מהפך פשטא זקף-קטן טפאא אתנח
שתי דרשות ע"פ תו"כ (ח) **וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת**. זה יום הכיפורים. **אֶל-הַקֹּדֶשׁ** לרבות שאר ימות השנה.
(א) שלא יבוא כ"ג אל קה"ק בכל ימות השנה (לפי בבלי מנחות לצורך עבודה וברך כניסה עם הפנים מערבה)
(ב) ע"פ **אור חיים וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת**, אז יזכה לבא בעת ההיא אשר אנכי מצוך, **ואם יבא בעת אחר לא יבא בכל עת** אפילו בעת הרשינו, ודקדק לומר **בְּכָל-עֵת**, דרשו רבותינו ז"ל (בתו"כ) שבא לאסור אפילו ביום הכיפורים עצמו לא יכנס אלא לדברים הרשומים בכתב אמת, להקטיר ולהזות:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סליק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא ממשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפחא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ספרא – תורת כהנים פרשה א

(י) מבית לפרכת להזהיר על כל הבית (היכל – קדש). יכול על כל הבית במיתה תלמוד לומר **אל-פני הכפרת אשר על-הארץ וקלא ימות.** הא כיצד **אל-פני הכפרת** במיתה. ושאר כל הבית באזהרה:

מבית לפרכת – הכתוב הוא סמיכות, אבל אם טעם טפחא במלת **מבית** הוא רק בתפקיד מפסיק הקריאה אינה סמיכות. לכן אפשר כי טעם טפחא הוא בתפקיד של רבוי ובתפקיד שינוי משמעות, כדרשת תו"כ **(י) מבית לפרכת** להזהיר על כל הבית. שינה משמעות **(י) מבית לפרכת** שפשוטו קדש הקדשים וריבה אזהרה לביאה לכל הבית ביום הכפורים, שלא תהא ריקנית.

לפרכת – אתנח, מגביל ביאה ריקנית וכתוצאה מכך את המיתה, למעבר לפרכת אשר **אל-פני הכפרת אשר על-הארץ**, ולא פרוכת אחרת, (א) כגון בכניסה למשכן, (ב) **משנה מסכת יומא פ"ה, מ"א** הוציאו לו את הכף ואת המחטה וחפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדה נטל את המחטה בימינו ואת הכף בשמאלו היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה ר' יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד שנאמר (שמות כ"ו) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים החיצונה היתה פרופה מן הדרום והפנימית מן הצפון וגו'

בבלי מנחות כזב, וטהורים שנכנסו לפניו ממחיצתן להיכל כולו - בארבעים, מבית לפרכת אל פני הכפרת - במיתה; רבי יהודה אומר: כל היכל כולו ומבית לפרכת - בארבעים, ואל פני הכפרת - במיתה. במאי קא מיפלגי? בהאי קרא: **(י"א אח"מ טו, ב)**, **ויאמר ה' אל-משה דבר אל-אתרן אחיך ואל-יבא בקל-עת אל-הקדש מבית לפרכת אל-פני הכפרת אשר על-הארץ וקלא ימות** רבנן סברי: אל הקדש בלא יבא, מבית לפרכת ואל פני הכפרת בלא ימות;
(אם יש שתי פרוכות יובן) ור' יהודה סבר: אל הקדש ומבית לפרכת (הקרובה לקדש) בלא יבא (אזהרה לבא בין שתי הפרוכות), ואל פני הכפרת (העובר מעבר לפרוכת הקרובה לארון העדות) בלא ימות.

ויקרא אחרי מות טז, ד: **כתנת-בד קדש ילפש ומכנסי-בד יהיו על-בשרו ויבאגנט בד יחגר ויבמצנפת בד יצנף בגדי-קדש הם ורתץ במים את-בשרו וילבשם:**

ראה תבנית טעמים מקבילה **(ויקרא צו, ג)**, **ולבש הפאהו מנדי בד ומכנסי-בד ילפש על-בשרו והרים את-הדשן אשר האכל את-העלה על-המזבח ושלמו אצל המזבח:**

ספרא י קדש ילפש שיהיו משל קדש. אין לי אלא אלו בלבד מנין לרבות שאר בגדי כהונה גדולה ובגדי אחיו הכהנים ת"ל **בגדי-קדש בנין אב** לכל הבגדים שיהיו משל קדש.

המלבי"ם התורה והמצוה יג – **בגדי-קדש הם**. הוא מוסב למטה שיען שהם **בגדי-קדש** לכן ירחץ בשרו בעת לבישתו. וכן היה דעת בעל הטעמים ששם האתנח על מלת **יצנף**.

אמנם כבר כללתי **(במר' תוריע' ס' ג)** שכל מקום שאמר נתינת טעם על הדין יבא הטעם מאוחר, (כגון) "ולא יתן עליו לבונה כי חטאת הוא" "פתות אותה פתים מנחה היא" "וטהרו הכהן מספחת היא" וכדומה.

וכל מקום שהקדים הטעם אל הדין נדרש תמיד, וע"כ דרשו שמה שלא אמר ורחץ במים את בשרו בגדי קדש הם. כי בצד אחד מה שכתוב **בגדי-קדש** נמשך גם **למעלה (אלפניו)**, שבא ללמד שיעשו משל קדש. באשר לא אמר, רק כתנת בד קדש, הוסיף שכל הבגדים בין כ"ג (כהן גדול) בין של כ"ה (כהן הדין) יהיו משל קדש.
יצנף - אתנח **בגדי-קדש הם** – (אתנח) מונח זקף-קטן, והוא תאור/טעם ואחריו הלכה, תבנית אפשרית ללימוד אלפניו ולאחריו.

הגמרא יומא ל"ב א' וב' מבררת מקור חמש טבילות ועשר קידושי ידיים ורגליים של כהן גדול ביוה"כ. לפני הפסוקים **ויקרא אחרי מות ט"ז ד' וויקרא אחרי מות ט"ז כ"ד** בהן מוזכר **"ורחץ"**.

אופן לימוד א' **לשיטת רבי** הוא שפסוק ד' הוא המקור לטבילות ולקידושין.
אופן לימוד ב' **לשיטת תנא דבי רבי ישמעאל** הוא **שפסוק ד'** לטבילות קודם לבישת בגדי לבן ופסוק כ"ד לטבילות קודם לבישת בגדי זהב.

אחרי הדיון בפסוק כ"ד הגמרא אומרת ואם כל הטבילות נלמדות מ**פסוק ד'** אז הקרא כ"ד פנוי ללמוד קידוש ידיים ורגליים. בנוסף נלמד **מפסוקים כ"ג וכ"ד** ביחד שצריך קידוש קודם פשיטת הבגדים לטבילה וקידוש אחרי לבישת הבגדים האחרים.

כתנת-בד קדש - כעין כלל מלמד, לטבילות ואולי גם לבגדי כהנים שהם משל קודש.

(א) **ילפש** - רביע, מרמז למספר הטבילות בקודש. אחרי טבילה ראשונה בחול (הנלמדת מטבילה בכל יום, שרבנן הוסיפוה ליוה"כ) תהינה עוד ארבע טבילות בקדש, ואחרי כל טבילה **כתנת-בד קדש ילפש** ראשונה, בין לבגדי לבן בין לבגדי זהב;

(ב) אולי רבי מרבה מזרקא מונח סגול גם לגבי בגדים, גם לטבילות וקידושין.

(אם כן זה דומה ללימוד שלו מול רבי ישמעאל בהקמת והפרת נדרי בת ואשה)

עכשיו נסביר אליבא דרבי סוף פסוק ד' **ורתץ במים את-בשרו וילבשם:**

ורחץ...את-בשרו – מרכא טפחא, יוצר קבוצה לרחצה, חברי הקבוצה: **בשרו** – כל גופו, **את-בשרו** - מרבה על בשרו עוד משהו ולענ"ד אליבא רבי אלו ידיים ורגליים, והגמרא מרבה שערותיו

ורתץ במים את-בשרו – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה. **את-בשרו** כולל שערותיו וידיים ורגליו. זה יסביר את שאלת הגמרא מדוע לא אמר תיבת טבל ותירוצה כי רוצה ללמוד שני עניינים:
(א) רחצה בטבילה לכל הגוף (ב) רחצה באופן של קידוש ידיים ורגליים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדטא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדלא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצת, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצת, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

תבנית אולא (גרשי"ם או אולא-גרש) – יצא מן הכלל (דרגא) תביר – לידון בדבר אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר.

1.4 ויקרא אחרי מות טז,א (התשע"ד)

ויקרא אחרי מות טז,ו: וְהִקְרִיב אֶת־פֶּרֶךְ הַחֲטָאתָ אֲשֶׁר-לָוּ וְכִפֶּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:

בבלי יומא ב,א משנה. שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרשיין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין, ומתקניין לו כהן אחר תחתיו, שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר: אף אשה אחרת מתקניין לו, שמא תמות אשתו. שנאמר **(וי' אח"מ טז,ו) וְכִפֶּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:** ביתו זו אשתו. אמרו לו: אם כן אין לדבר סוף.

בבלי יומא יג,א ... רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקניין לו. ורבנן נמי, הא חיישי לשמא!

... אם כן הוה ליה שני בתים, ורחמנא אמר (וי' אח"מ טז,ו) וְכִפֶּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ: ולא בעד שני בתים!

ספרא אחרי מות פרשה ב ... וכפר בעדו ובעד ביתו, זה וידוי דברים, יכול כפרה בדמים הריני דן נאמר כפרה בפר ונאמר כפרה בשעיר, מה כפרה האמורה בשעיר וידוי דברים חוץ מדמים, אף כפרה האמורה בפר וידוי דברים חוץ מדמים.

בבלי יומא לו,ב תנו רבנן: וכפר – בכפרת דברים הכתוב מדבר. אתה אומר בכפרת דברים, או אינו אלא כפרת דמים? הרי אני דן: נאמרה כאן כפרה, ונאמרה להלן כפרה. מה כפרה האמורה בשעיר – דברים, אף כפרה האמורה בפר – דברים. ואם נפשך לומר, הרי הוא אומר: **(וי' אח"מ טז,ו) וְהִקְרִיב אֶת־פֶּרֶךְ הַחֲטָאתָ אֲשֶׁר-לָוּ וְכִפֶּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:** – ועדיין לא נשחט הפר. מאי ואם נפשך לומר? – וכי תימא: נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים – הרי הוא אומר וכפר, ועדיין לא נשחט הפר.

וְכִפֶּר בְּעֵדוֹ – מרכא טפאא, יתור לרבות כפרת דברים קודם לכפרת הדמים של פר של כהן גדול

וּבְעֵד בֵּיתוֹ – מרכא סלוק, הסלוק מגביל וזה ע"פ רבנן וגם ע"פ רבי יהודה לומר שבכל עת יש לו אשה יחידה,

ובנוסף ע"פ רבי יהודה **וּבְעֵד** – מרכא, ירמז לרבות אשה אחרת בהמתנה, שאם אשת כ"ג תמות במהלך עבודת יום הכפורים, אשת כ"ג גורשה רגע לפני מיתתה והאשה שבהמתנה נישאה לו.

ויקרא אחרי-מות טז,ח: וְנָתַן אֶת־רֶגְלָיו עַל-שַׁנִּי הַשְּׂעִירִים נְגַלְוֹת גֹּבַל אֶחָד לָהּ וְנֹגַל אֶחָד לְעֹזָאֵל:

ירושלמי יומא פ"ג ה"א (כא,א) ד"ה ל'ה' לרבות שעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן

קה"ע – כגון ששחט אמו היום לחולה או שאינו בן שמונת ימים דבעינן שיהיה ראוי לה'

פני משה – ל'ה'. כתיב ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה', לרבות לשעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן שאע"פ שאינו קרב לה' מ"מ ראוי לה' בעינן.

ואתיא כהאי אמר רבי יוחנן וכו'. דלדידיה איצטריך האי קרא לרבות לשעיר המשתלח דס"ל דאף בפה קובע וה"א דיכול לקבוע למחוסר זמן שיהא לשעיר המשתלח קמ"ל (טט) – בא להשמיענו שכשם שאינו ראוי לה' כך אינו ראוי להיות שעיר המשתלח)

נוגל אֶחָד ל'ה' – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות (א) מרבה מכאן לשעיר המשתלח שיהא כמו קרבן הראוי לה' (ב) (בעזרת הרב א"מ פרל) מוציא מפשוטו של מקרא כי אם ישפך דם השעיר לה', למאן דאמר שיביאו שני שעירים אחרים, יקבע בגורל נוסף, השעיר לה' שעם דמו יתקדמו בעבודה.

ויקרא אחרי טז,יב: וְלָקַח מִלֵּא-הַמִּחֶתֶה גִּחְלֵי-אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה' וּמִלֵּא חֲפָנָיו קִטְרֹת סַמִּים דָּקָה וְהִבִּיא מִבֵּית לִפְרֻכָּת:

ולקח מלא-המחתה – מונח תלישא-גדולה, גחלי-אש – גרשיים, מעל המזבח – מהפך פשטא, מלפני ה' – מונח ז"ק ע"פ ת"כ ותורה שבעל פה (תורה שלמה לרב כשר זצ"ל) –

וְלָקַח מִלֵּא-הַמִּחֶתֶה – כעין שני עניני תלישא-גדולה, שיעור חציצה ומחיצה, כאן מספר מערכות האש על המזבח ביוה"כ, שיעור הגחלים שהיה כ"ג חותה ביוה"כ

- * א' בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה לתוך של זהב והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס
- * ב' בכל יום היה חוצה בשל ארבעת קבים ומערה בתוך שלשת קבים, היום חותה בשל שלשת קבים ובה היה מכניס
- * ג' רבי יוסי אומר בכל יום היה חותה בשל סאה ומערה לתוך של שלשת קבים, והיום חותה בשל ג' קבין והיה מכניס בשל ג' קבין

* **טט** – תלישא-גדולה מורכבת על גרשיים והגרשיים גורמים שנויים אחדים בהכנת גחלי האש להקרבת הקטרת של לפני ולפנים ביום הכפורים בשונה מקטורת מזבח הזהב שחרית וערבית. ע"פ הברייתא אביי היה מסדר וגו' מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת, מערכה שניה של קטרת קודמת לסידור שני גזרי עצים וגו' ... היינו מערכה של קטורת היא העבודה הראשונה לקראת הקרבת הקטרת במזבח הפנימי. ע"פ הירושלמי יומא פ"ד ופירוש הפני משה כי ביום הכפורים יוצא מן הכלל מכינים עוד מערכה בשביל קטורת של לפני ולפנים ואין עוד שימוש במערכה הזאת,

גִּחְלֵי-אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל לידון כענינו, יצא להקל ולא להחמיר

תורה שבע"פ [קטן] בכל יום (במזבח החיצון – קה"ע) ארבע מערכות (של עצים שמבערים עליהם האש) והיום חמש דברי ר"מ, רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע, רבי יהודה אומר בכל יום שתיים והיום שלש. גמ': מנין למערכת יום הכפורים (שמוסיפין מערכה לקטורת של יוה"כ) רבי ירמיה בשם ר' פדת: גחלי, (טט) – היה מספיק מלה זאת) מה ת"ל אש, שהיא בטילה ע"ג גחליה (שהיה הגחלים מרובין משלהבת). ואלו במערכה גדולה או בשאר מערכות היה אש הרבה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אתחן, סליק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרשא – שנוי
 משמעות, רבוי מתפשט; מרשא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפאא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססק' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ד' זוקא-קטן – 2; זוקא-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זוקא-קטן ... זוקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית – קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרשא –
 דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה; פס' – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

- * טט - בסיכום
- * א' ביוה"כ מכינים עוד מערכה על המזבח החיצון, מערכה רביעית או חמישית
- * ב' גחליה מרובין משלהבת שלא כמו במערכות האחרות שהאש הרבה
- * ג' וחותרים ממנה גחלי-אש לוחשות בשביל קטורת של לפני ולפנים ואין עוד שימוש במערכה הזאת,
- * ד' חותרים במחתת זהב, ומערה בשל זהב
- * ה' ונפה המחטה שלשת קבים גחלים
- * ו' בשביל קטורת בין הערביים חוזרים להשתמש במערכה השניה הקבועה, האם לא מקטירים בשחרית במזבח הזהב?

היוצא מן הכלל ע"פ **ירושלמי יומא פ"ד ופירוש הפני משה** כי ביום הכפורים יוצא מן הכלל מכינים עוד מערכה בשביל קטורת של לפני ולפנים ואין עוד שימוש במערכה הזאת, ההקלות הן: שמערכה גחליה לוחשות ולא אש גדולה, חותרים לכף זהב רק שלוש קבים ולא מעבירים מכף לכף כמו בכל יום, האם הדברים הבאים הם ההחמרות: שמערכה נוספת, גחליה לוחשות ולא עוממות (צריך הקפדה לכך)

גחלי-אש - גרשיים - מערכה מיוחדת על המזבח החיצון לשם גחלים אלו ללא שימוש אחר, ואינה המערכה השניה לקטורת של כל יום וקטורת בין הערביים ביום הכפורים עצמו (היות ולא מוזכר במקורות התורה שלמה קטורת שחרית של יוה"כ טט מוסף כאן אחרי בירור שגם של קטורת השחרית של יוה"כ).
 גחלי-אש - לוחשות ולא עוממות ולא אש גלויה ולא חצי אש וחצי לא נשרף כי מעלה עשן וכשם שלא מכניסים כך לפני מלך בו"ד ק"ו שאין מכניסים לפני ה' ממ"ה

ויקרא אחרי מות יח:

וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֵיכֶם וְלֹא תִשְׁמְאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: פ
תורה תמימה וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי - תניא, רמז לשניות לעריות מן התורה, אמר רב כהנא, וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי - עשו משמרת למשמרת^(ב) [יבמות כ"א א']: **וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי - להזהיר ב"ד על כך^(א) [תו"כ]:**

תורה תמימה הערה פג) עיין מש"כ לעיל בפ' י"ח בביאור שניות לעריות, ומפרש בזה רמז מן התורה שיש כח ביד חכמים לאסור שניות לעריות ולעשות ע"י סיג ומשמרת שלא לבא לידי איסור עריות מן התורה:

פג) הכונה כמש"כ בדרשה הקודמת שעשו חכמים סיגים וגדרים לאסור שניות לעריות כדי שלא יבאו לידי איסור עריות, ומפרש דייקנין זה מלשון **וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי** דקאי הצווי שישמרו איסור זה בישראל, דליכא למימר דקאי על כלל ישראל ולשמור דיני עריות המבוארים בפרשה, דהא זה כבר כתיב למעלה (**וי' אה"מ יח, כב**) **וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁפָּטֵי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֲדֹרָח וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:** וענין שניות לעריות בארנו לעיל פסוק י"ח:

את-משמרת – מקף בתפקיד רב-מצב של משמרת (א) הצווי שבית דין ישמרו איסור זה בישראל, (ב) ואין לומר שזה מוטל על כלל ישראל כי הם כבר נצטוו (**וי' אה"מ יח, כב**) **וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁפָּטֵי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה**
 ע"פ **תורה תמימה הערה מז)** על (יח, יח) **וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי** – מונח רביע, התורה מצוה משמרת – איסור ערוה במשפחה דור אחד מעלה (כגון אמו, אשת אביו, חמותו) ושני דורות מטה (כגון בת בתו, בת בנו). רבנן דרשו משמרת למשמרת שני דורות נוספים כלפי מעלה (כגון אם אביו, אם אמו, אם אבי אביו, אם אבי אמו) ולדעת איזו ראשונים כגון גם אשת אבי אמו, שזה שני דורות כלפי מעלה ועוד הרחקה של אשה שאינה מעורבת בצאצאים עד אל המדובר בו בתורה.

ודור אחד כלפי מטה (כגון בת בת בנו, בת בת בתו). מונח רביע בתפקיד הרחבת עריות שניות ב-3 דורות ועוד הרחקה, או מן התורה ומדרבנן בסה"כ 3 דורות כלפי מעלה ועוד הרחקה אפשרית, ו-3 דורות כלפי מטה, סה"כ יותר מארבעה דורות של עריות.

רלב"ג (ל) ולזה אחשוב גם כן שתהיה הכוונה בזה המקום שישמרו משמרת השם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת האלה, כדי ש-י' אה"מ יח, כב) **וְלֹא-תִקְרֵי הָאֲרֶץ אֲתֶכֶם בְּטִמְאָתְכֶם אֲתֶּם כְּאֲשֶׁר קָאָה אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר לְפָנֵיכֶם:** כי זה יקרה להם כשיחטאו בזה רבים מהם. והוסיפה התורה להזכיר עונש אחר, יקרה לאיש ואיש אשר יחטא בהם, והוא הכרת הנפש ההיא. ויהיה אמרו (**יח, כב**) **כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וְגו', כאלו יאמר:** ראוי שתשמרו **משמרת** **לבלתי** חטא באלו הפעולות המגוננות, כי כבר יגיע זה העונש לאיש ואיש שיחטא בזה. וזכרה תחלה העונש הכולל שיקרה לכלל האומה אם יסתכבו באלו הפעולות, ואחר זכר העונש הפרטי שיקרה למי שיחטא בזה, היה פרט או כלל. ובכאן נשלם באור זאת הפרשה

טט - **רלב"ג** מפרש כי פסוק זה מסכם פרשת **חֲקוֹת הַתּוֹעֵבֹת** באופן של מה שיקרה לכלל ומה שיקרה לפרט בגלל העבירות הללו. תבנית הטעמים **לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת** – קדמא ואולא מרמות על כעין לימוד בכלל ופרט במובן של כלל האומה ועושה, ואנשים פרטיים ועושים. וכן הניתוק של האומה מה' לעומת ניתוק וזכר של הפרט שמפורט מאד ברמב"ן.

רשי"י (ל) וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי - להזהיר בית דין על כך (ראה תו"כ אחרי מות פרשת ט פרק יג, כב). **וְלֹא תִשְׁמְאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם -** הא אם תטמאו, איני אלהיכם, ואתם נפסלים מאחרי, ומה הנאה יש לי בכך? ואתם מתחייבים כלייה; לכך נאמר: **אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ראה שם).**

רשי"י בשלוב **רשי"י כפשוטו** (רכ"פ) בשלוב הסברים ע"פ תבניות הטעמים (טט), שימוש בטעם טפחא בתפקידים אחדים שגורמים לדרשות הפוכות זו מזו.

רכ"פ **וְלֹא תִשְׁמְאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** – אם **לֹא תִשְׁמְאוּ בָהֶם** אזי **אֲנִי ... אֱלֹהֵיכֶם** ואתם עמי. טט – טעם טפחא במלת **אֲנִי** בתפקידים הבאים (א) פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחרי **ה' אֱלֹהֵיכֶם** ובתפקיד (ב) האפיון המשותף מתפשט אל הכתוב לפניו לומר שאם **לֹא תִשְׁמְאוּ** אזי **אֲנִי ... אֱלֹהֵיכֶם** ואתם עמי.

הא – **רכ"פ** מכלל זה אתה שומע – שאם **תִשְׁמְאוּ**, טט – טפחא במלת **אֲנִי** (א) בתפקיד עוצר, מנתק ולכן איני **אֱלֹהֵיכֶם**, ואתם נפסלים מאחרי, **רכ"פ** מרוחקים ממני) טט – ועוד תפקיד טפחא במלת **אֲנִי** (ב) בתפקיד עוצר, מנתק כפ' **רכ"פ** וכיון שאתם נפסלים ממני וכבר לא יקרא שמי עליכם אם כן ומה הנאה יש לי בכך? **רכ"פ** כדי שאחבב אתכם יתר על כל העמים ומעתה הרי אתם מתחייבים כלייה **רכ"פ** כשתמלא מידת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
 המצוות ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפאא = טרפא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדטא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדטא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

עוונותיכם, כדרך שאני נוהג בשאר העמים; לכך נאמר: אָנִי הוֹ אֱלֹהֵיכֶם (ראה שם). טט – סלוק, מגביל את אלהותי עליכם כפ' רכ"פ כל אלהותי עליכם תלויה בשמירת קדושתכם.

ראב"ע (ל) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי – זאת המשמרת, והיא: **לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת**. וטעם **אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם** – שלא יאמר אדם: הואיל ועשו כן הקדמונים, אעשה כן גם אני (ע"פ דב' יב, ל). וטעם **אָנִי הוֹ אֱלֹהֵיכֶם** – דבק עם **מִשְׁמַרְתִּי**. שלא ישאל חסר לב: למה זאת המשמרת? כי אם **אָנִי הוֹ אֱלֹהֵיכֶם** – עשו כל אשר אצוה אתכם! טט – אפשר כי הקשר ש-**ראב"ע** קושר בין סיפא של הפסוק לרישא מתבצע ע"י טעם טפחא בתפקיד התפשטות האפיון הנוצר ממנו והכתוב אחריו אל הכתוב לפניו, לומר כפ'רכ"פ אם ישראל אינם מטמאים עצמם **מִחֻקֹּת הַתְּעֻבָּה אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם** ה' הוא א-לקינו ואנחנו עמו הבלעדי.

טט – **בְּרָחֶם** – אתנה, מגביל הניתוק מה' והכליה דווקא להיטמאות **מִחֻקֹּת הַתְּעֻבָּה אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם**, כי כפ' **רמב"ן** ב-(יח, כט) ע"פ (בבלי סנה' קא), אלהיהם של אלו שונא זימה הוא, ויש לענין סוד גדול בסוד היצירה. ואם לא שומרים אזי איננו עוד בני טהורים של אברהם יצחק ויעקב שלהם ניתנה הבטחת ה' להיות עם זרעם הטהור, אבל עבירות אחרות, לא גורמות לניתוק כזה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סלקו = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשט; לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.5 יוקרא אחרי מות טז,א (התשעה)

יוקרא אחרי-מות טז,ז:

וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהֶעֱמִיר אֹתָם לִפְנֵי ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים – טפחא מונח אתנח, כתבנית טעמי (בר א,א) פְּרָאשִׁית פְּרָא אֲלֵהֶם, רמז לדרשות אחדות הקשורות בתשובה ויום הכפורים שהקב"ה הכינם קודם לבריאת העולם כפי שמובא ב-ספר הרוקח הלכות תשובה סימן א הלכות תשובה. תשובה קדמה לעולם כדמייתי לה נבדרימ בפ' אין ביד המודר (דף לט) תנאי שבעה בדרימ נבראו קודם שנברא העולם אלו הן התורה והתשובה וג"ע וגייהנם וכסא הכבוד בית המקדש ושמו של משיח וכן בבר' ובתרגום סוראי התורה קדמה ואחריי כסא הכבוד ג"ע מימינו וגייהנם משמאלו והתשובה ממוצעת בין ג"ע לגייהנם זכה נכנס בגן לא זכה נכנס ונידון בגייהנם בכרכות בשלהי אין עומדין (דף לד) אמר ר' אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורין אין עומדין שנא' שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב (כאן ספר הרוקח מחבר תשובה עם יוה"כ) ואמרינן בפ' ב' דיומא (דף פו) שאל ר' מתיה בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש א"ל שלשה הם ותשובה עם כל אחד ואחד עבר אדם על מצות עשה ועשה תשובה מוחלין לו מיד שנא' שובו בני ישראל ארפא משוכותיכם עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה התשובה תולה ויה"כ מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם עבר אדם על חייבי כריתות ועל חייבי מיתות ב"ד ועשה תשובה התשובה ויה"כ תולין וייסורין ממריקין שנא' ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם וגו'

בבלי שבועות יג,ב ... אמר רב יהודה, הכי קאמר: אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות, (אבל לא בענין טומאת מקדש וקדשיו) ... דברי ר' יהודה.

ולרבי שמעון הא ודאי הושוו, מאי הושוו? דבני כפרה ניהו, מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה. מאי טעמיה דרבי שמעון? דכתיב: **וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים**. איתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים, מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו, דכתיב ביה: אשר לעם, אף שעיר המשתלח אינו מכפר על הכהנים בשאר עבירות. ורבי יהודה? אמר לך: להכי איתקוש, שיהיו שוים במראה ובקומה ובדמים הוא דאתא.

בפסוקים שלפני כן לימדה התורה על כפרת הכהנים בפר החטאת של הכהן הגדול שלפי דברי ר' יהודה זה על טומאת מקדש וקדשיו. איך מתכפרים על שאר העבירות? **וְלָקַח** – טפחא בראש פסוק ללא מרכא לפני בתפקיד התפשטות האפיון – המצוה בכתוב זה אלפניה. לר' יהודה שעיר המשתלח שכאן מכפר על כלל ישראל ובהם הכהנים בשאר עבירות.

אֶת־שְׁנֵי – מקף כרב-מצב (א) לכתחילה שוים וזהו גם רומז כעין לשון יחיד במלת **הַשְּׁעִירִים** (ללא אות יו"ד בין רי"ש למ"ם) (ב) אם לא מצא לא מעכב גם שונים. דומה לשני הצפורים בטהרת מצורע. **שְׁנֵי** – מונח לפני אתנח בתפקיד רבוי תכונות לשוויון שיהיו שוים במראה ובקומה ובדמים .

יוקרא אחרי-מות טז,ח: ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות – ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות – ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות:

בבלי יומא לז,א וקלפי היתה שם ובה שני גורלות. תנו רבנן: **וְנָתַן אֶהְרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת** - [גְּרָלוֹת] של כל דבר (מחומר כל שהוא). יכול יתן שנים (כגון: שני פתקין, שני אבני גורל) על זה ושנים על זה - תלמוד לומר **וְנָתַן אֶהְרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת**, אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד. יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה - תלמוד לומר **וְנָתַן אֶהְרֹן לַה'** - אין כאן לה' אלא אחד, ואין כאן לעזאזל אלא אחד. אם כן מה תלמוד לומר **גְּרָלוֹת**? שיהיו שוין, שלא יעשה אחד של זהב ואחד של כסף, אחד גדול ואחד קטן. גורלות של כל דבר, פשיטא! - לא צריכא לכדתניא לפי שמצינו בציץ שהשם כתוב עליו והוא של זהב, יכול אף זה (הגורל ביה"כ, רש"י: שהשם כתוב עליו) כן - תלמוד לומר **וְנָתַן לַה'** ... **וְנָתַן לַה'** ריבה של זית, ריבה של אגוז, ריבה של אשכרוע (רשי: ברוש).

וְנָתַן אֶהְרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי הלכה שיה בתכונה אחת.

אֶהְרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל חלקם לא חלה ההלכה בתכונה אחרת. ???

עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים – מרכא טפחא, יתור לרבות הגרלות נוספות אם יהיה צורך בהם בגלל שאחד השעירים ימות לפני שנעשו כל המצוות בשניהם

וְנָתַן אֶהְרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי הלכה שיה בתכונה אחת. אם יצטרך לעשות הגרלות אחדות או ההגרלות לבחירת השעיר המשלים צריכות להיות תמיד באופן שיה להגרלה הראשונה. אפשר כפי' **בית הבחירה למאירי** כי גורלות אלו שהן בקלפי להגריל בהם על השעירים איזה לשם ואיזה לעזאזל צריך שיהו שניהם שוים ולא יהא אחד של מין אחד ואחד של מין אחר או אחד גס ואחד דק וכל שהן שוים אין קפדים בהם אם של זהב אם של שאר מיני מתכות אם של עצים ואבנים ... גורלות כתי' רבה להכשיר בכל הגורלות כל שהם שוים

אֶהְרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל חלקם לא חלה ההלכה בתכונה אחרת. אחרי ההגרלה ממשט את השעיר שלא צריך להשלים לשעיר שנותר מהזוג הקודם.

עַל־שְׁנֵי – מקף כרב-מצב של פעולת הנתינה (א) אחד על שעיר אחד ואחריי אחד על השעיר האחר (ב) ביחד. (ג) נתינת שתי גורלות על כל שעיר (ד) נתינת של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה. (ה) נתינת אחד בלבד על כל שעיר מכל אלה רק מצב (ה) הוא המצווה וגם מצב (ב) שהנתינה תהיה של גורל אחד על כל שעיר והיחד. ומסביר **בית הבחירה למאירי** ... אלא שיהו שנים של שם דבוקים זה בזה שלא יזדמן של שם ושל עזאזל בבת אחת ומתוך שהם דבוקים זה בזה ושהם שם אחד הוא קורא להם אחד והם שנים והוא שאמר תלמוד לומר **אֶהְרֹן לַה'** אין לד' אלא אחד ואין לעזאזל אלא **אֶהְרֹן** ותכלית הכוונה בה הוא שלא להיות לד' אלא אחד רומז אל אמונת הייחוד ולהוציא מלב האומרים גורלות על כל אחד ובדבקות שני הגורלות להיותן כאחד לרמוז על אמונה ישנה היו הצדוקים נכשלים בה הרבה כמו שרמזנו למעלה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אתחן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; מעטע, לא ממש; טפא = טרנא – שני
משמעות, רבוי ממשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספוק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן חצי ספוק – הקש; השלישית – קדטא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדטא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ע"פ **חידושי הריטב"א** – מ- **נתקן** ... **נְקָלוֹת** היה משמע שלאחר שיגדיל ויתברר מי לשם ומי לעזאזל, יתן שני הגורלות על כל שיעיר. אין לעשות זאת.

נוֹקְלָא אַחְרָא לְה' – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות: (א) אולי יתן שני פתקי גורל או אבני גורל על כל שיעיר? והמענה אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד] (רש"י: אין כתיב שם אלא על אחד מהם, ואין כתיב עזאזל אלא על אחד מהם), (ב) יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה (רש"י: לקיים **נתקן** ... **נְקָלוֹת** שנים על כל אחד משניהם, ואיזה שירצה יעשה לשם). – תלמוד לומר **נוֹקְלָא אַחְרָא לְה'** – אין כאן לה' אלא אחד, ואין כאן לעזאזל אלא אחד]. (רש"י: ממשמע שנאמר גורל לה' יודע אני שהוא אחד וכי כתיב **אַחְרָא** – לדרשה כתיבה). טט – ע"פ פרש"י (בבלי יומא מב), על (וי' אח"מ טז, ט) הגורל קובע ולא קריאת שם ע"כ, כהן, וע"פ התוספות כאן ההגדרה מעכבת, הנחת הגורל על השעירים לא מעכבת. כמו כן לא יביא פתק או אבן נוספת להניח על כל שיעיר אחר ההגדרה, שמה ניטל גורל אחד, או יועבר לשני ואז יתעלם מהם מי הגורל למה.

ירושלמי יומא פ"ג,ה"א (וילנה כא,א) ד"ה לְה' לרבות שיעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן **קה"ע** – כגון ששחט אמו היום לחולה או שאינו בן שמונת ימים דבעינן שיהיה ראוי לה' **פני משה** – **לְה'**. כתיב (וי' אמר כב,ב) **ומיום השמיני והלילה הרביעי לקרבן אִשֶׁה לְה'**; לרבות לשעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן שאע"פ שאינו קרב לה' מ"מ ראוי לה' בעינין. ואתיא כהאי אמר רבי יוחנן וכו'. דלדידיה איצטריך האי קרא לרבות לשעיר המשתלח דס"ל דאף בפה קובע ויה' דיכול לקבוע למחוסר זמן שיהא לשעיר המשתלח קמ"ל (טט – בא להשמיענו שכשם שאינו ראוי לה' כך אינו ראוי להיות שיעיר המשתלח) **נוֹקְלָא אַחְרָא לְה'** – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות (א) מרבה מכאן לשעיר המשתלח שיהא כמו קרבן הראוי לה' (ב) בעזרת הרב א"מ פרל) מוציא מפשטו של מקרא כי אם ישפך דם השעיר לה', למאן דאמר שביבאו שני שעירים אחרים, יקבע בגורל נוסף מי משניהם יהיה השעיר לה' שיצטרף לשעיר לעזאזל מהגורל הראשון, ועם דמו יתקדמו בעבודה. **לְעֻזָּאזֶל** – כפ' רש"י הוא הר עז וקשה, צוק גבוה, שנאמר (פסוק כב) **אַרְצָא גְּזֵרָה**, חתוכה: ופי' **אשל אברהם** – צוק חתוך בזקיפה ולא במשופע, ואפשר כי הגבלה זאת נלמדת מטעם סלוק כמגביל לגזור וזקוף ולא משופע.

ויקרא אחרי מות טז,ט: והקריב אֶת־הַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְה' וְעָשָׂהוּ חֲטָאת:
הסבר ע"פ **ירושלמי יומא פ"ו,ה"א (וילנה לב,ב)**

אֶת־הַשְּׂעִיר – זקף קטן, מרבה, כפי שנראה מן ההמשך שעשויים להיות עוד שעירים לשם המחליפים קודמיהם בגלל פסול שארע בהם.

אֲשֶׁר – קדמא, מלמד על ענין קדימה לשעירים מן הגורל הראשון לקרבן חטאת ולשילוח לעזאזל. במקרה ואחד מהן מת קודם שנעשתה מצוותו של השני, כגון מת של לעזאזל לפני שנשחט החטאת לה'. יביאו זוג אחר ויעשו הגרלה ויצרפו את שעלה עליו הגורל לעזאזל לשעיר שהוא לחטאת לה' מהזוג הראשון.

עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל – קדמא מרכא תביר טפא. כעין כלל הצריך לפרט והפרט – **לְה'** – אתנת מגביל שאם השעיר השני שבגורל נתברר לשלוח לעזאזל, צריך מלכתחילה להיות ראוי לה' (ללא מום, לא מחוסר זמן היינו בן שבעה ימים לפחות, שאמו לא נשחטה באותו יום"כ להאכיל חולה) **עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל** – מחלק, שאם מת אחד מזוג ראשון יקח ע"פ גורל את החסר מזוג שני ואם בזוג שני מת מי שהיה אמור להצטרף לנותר מזוג ראשון ידחה הראשון ויעשה הגרלה בזוג שלישי ויצרפו מזוג שלישי לעומד מזוג שני במקום הראשון שנדחה.

עָלָיו הַגּוֹרֵל – תביר טפא, קבוצת גורלות, שאם צריך חוזר ומגריל כגון שמת בן זוגו, או נשפך דמו של השחוט קודם הזאתו בכל שלב.

וְעָשָׂהוּ חֲטָאת. מלת **וְעָשָׂהוּ** יתירה למלת **חֲטָאת**, ולכן עומדת לדרשה, **חֲטָאת** – סלוק, מגביל ללמד כי השעיר שהוגרל לחטאת קבעו על תנאי עד שחיתתו ועל תנאי שלהגדרה אחת נוספת, בהגדרה שלישית כבר ידחה. משמע: כקה"ע-ועשהו למה לי אלא לקרוע בראשון. קבעו בתליה שלא ידחה. כלומר ואפילו הוא תלוי ועומד כגון שמת השני (בזוג הראשון) אפילו הכי אינו נדחה.

וְעָשָׂהוּ – הטפחא אחרי אתנת וללא מרכא עשויה להיות בתפקיד התפשטות אפיון ממנה אלפניה. בא ללמד על לפניו אם תהיינה הגרלות נוספות חטאת מן הזוג הראשון, עומדת כעונן על תנאי שאם ימות המשתלח עד שלא תיקרב, יביאו לה בן זוג מהזוג השני.

פני משה – איזה מהן קרב תחילה-תנתין דקתני ואם של עזאזל (מהזוג השני) מת וכו' וא"כ יש כאן שנים של שם, איזה מהן שקרב תחילה, כלומר שמצוה בתחילה להקריבו.

רב אמר שני שמן זוג ראשון יקרב שס"ל בעלי חיים אינן נדחין, שאף שאירע לו שעת פסול כשמת חבירו, יכול הוא להיות עוד נראה (יחזור להיות ראוי) כשיזדווג לו אחר וגו'

כתיב בראשון החל דרב אמר קרא הכי משמע **והקריב אֶת־הַגּוֹרֵל** ... והדר כתיב ועשהו חטאת והרי כבר אחר **והקריב** ... **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** אלא ללמד זה שעלה עליו הגורל ב(זוג) הראשון **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת**. אמר רבי זעירא טעמא דרבי יוחנן **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** קבעו בתליה שלא ידחה. כלומר רבי לא קאמר לא כדק אמרת דר' יוחנן דרוש **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** בראשון סתם (רבי מסביר) דעת רבי יוחנן שהראשון מהזוג הראשון יהיה חטאת אינה מוחלטת אלא יש בה תנאי.

(כי יכול להיות מצב כגון) דאם כן אפילו מת המשתלח לאחר שנשחט שלשם, יקרה הוא? (??-הינו החטאת שנשחטה כבר) דגזירת הכתוב הוא שמצוה בראשון ואנן קיימא לן דלכולי עלמא שחוטין נדחין וישפך הדם, יצריך להביא זוג אחר ויגריל עליהם.

אלא דהכי נדרוש **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** -קבעו לראשון בתליה (על תנאי) שאם ימות חבירו שלא ידחה הוא כשיזדווג לו אחר להשתלח והוא יקרב... אתא רבי בא וכו' וקאמר בשם רבי יוחנן דבכהאי גוונא אמרינן ראשון כבר נדחה כל שכן, כלומר משום שכבר נדחה שתי פעמים אם כן כמו מכל שכן הוא שדינו שידחה.

רדב"ז – פירש רבי יוחנן סבירא ליה דלאחר הגורל לא נתקדש לחטאת עד שיקבע בפה (כמו רש"י בחומש-קורא לו שם ואומר לה' חטאת)....ומוסיף עוד שלא נעשה חטאת עד שעת עשיה, דאפילו נתקדש בפה מכל מקום אינו חטאת לענין דחיה עד שעת עשיה כמו דמסיך קבעו בתליה (??-קבעו על תנאי) שלא ידחה תלוי ועומד דלא הוי חטאת עד שעת העשיה לענין דלא ידחה...וע"כ (בחטאת מזוג ראשון) דנחיה ב' פעמים גם רבי יוחנן מודה שהשני (שחטאת מזוג שני) קודם. (...מכל מקום כיון דבדיעבד גם ראשון כשר, אם כן אף הראשון בן זוגו ונמצא דמת בן זוגו על כן כבר נדחה לעולם וזהו כל שכן דלרב אפילו הא' נמי נדחה).

רדב"ז – פירש רבי יוחנן סבירא ליה דלאחר הגורל לא נתקדש לחטאת עד שיקבע בפה (כמו רש"י בחומש-קורא לו שם ואומר לה' חטאת)....ומוסיף עוד שלא נעשה חטאת עד שעת עשיה, דאפילו נתקדש בפה מכל מקום אינו חטאת לענין דחיה עד שעת עשיה כמו דמסיך קבעו בתליה (??-קבעו על תנאי) שלא ידחה תלוי ועומד דלא הוי חטאת עד שעת העשיה לענין דלא ידחה...וע"כ (בחטאת מזוג ראשון) דנחיה ב' פעמים גם רבי יוחנן מודה שהשני (שחטאת מזוג שני) קודם. (...מכל מקום כיון דבדיעבד גם ראשון כשר, אם כן אף הראשון בן זוגו ונמצא דמת בן זוגו על כן כבר נדחה לעולם וזהו כל שכן דלרב אפילו הא' נמי נדחה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קורסים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מונח פשוט – מוציא ממשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממשט, לא ממש: טפחא = טרפא – שני
 משמעות, רבוי ממשט: מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טביל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3;
 רביע – 4: זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מציצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה, עקירה, פו – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.6 ויקרא אחרי מות טז,א (התשע"ו)

ויקרא אחרי-מות טז,ח: ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות

בבלי יומא לז,א וקלפי היתה שם ובה שני גורלות. תנו רבנן: **ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות** - [גרלות] של כל דבר (מחומר כל שהוא). יכול יתן שנים (כגון: שני פתקין, שני אבני גורל) על זה ושנים על זה - תלמוד לומר **ונתן אהרן לה' ונתן אהרן לעזאזל**, אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד. יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה - תלמוד לומר **ונתן אהרן לה'** - אין כאן לה' אלא אחד, ואין כאן לעזאזל אלא אחד. אם כן מה תלמוד לומר **גרלות**? שיהיו שני, שלא יעשה אחד של זהב ואחד של כסף, אחד גדול ואחד קטן. גורלות של כל דבר, פשיטא! - לא צריכא לכדתניא לפי שמצינו בציין שהשם כתוב עליו והוא של זהב, יכול אף זה (הגורל ביה"כ, רש"י: שהשם כתוב עליו) כן - תלמוד לומר **ונתן אהרן לה' ונתן אהרן לעזאזל** ... **ונתן אהרן לעזאזל** ריבה של אגוז, ריבה של אשכרוע (רשי: ברוש).

ונתן אהרן על-שני השעירים - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי הלכה שזה בתכונה אחת. **אהרן על-שני השעירים** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל חלקם לא חלה ההלכה בתכונה אחרת. ???

על-שני השעירים - מרכא טפחא, יתור לרבות הגרלות נוספות אם יהיה צורך בהם בגלל שאחד השעירים ימות לפני שנעשו כל המצוות בשניהם

ונתן אהרן על-שני השעירים - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי הלכה שזה בתכונה אחת.

אם יצטרך לעשות הגרלות אחדות או ההגרלות לבחירת השעיר המשלים צריכות להיות תמיד באופן שזה להגרלה הראשונה. אפשר כפי' **בית הבחירה למאירי** כי גורלות אלו שהן בקלפי להגדיל בהם על השעירים איזה לשם ואיזה לעזאזל צריך שיהיו שניהם שוים ולא יהא אחד של מין אחד ואחד של מין אחר או אחד גס ואחד דק וכל שהן שוים אין קפדים בהם אם של זהב אם של שאר מיני מתכות אם של עצים ואבנים ... גורלות כתי' רבה להכשיר בכל הגורלות כל שהם שוים

אהרן על-שני השעירים - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל חלקם לא חלה ההלכה בתכונה אחרת. אחרי ההגרלה ממשט את השעיר שלא צריך להשלים לשעיר שנותר מהזוג הקודם.

על-שני - מקף כרב-מצב של פעולת הנתינה (א) אחד על שיעיר אחד ואחרייו אחד על השעיר האחר (ב) ביחד. (ג) נתינת שתי גורלות על כל שיעיר (ד) נתינת של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה. (ה) נתינת אחד בלבד על כל שיעיר

מכל אלה רק מצב (ה) הוא המצווה וגם מצב (ב) שהנתינה תהיה של גורל אחד על כל שיעיר והיחד. ומסביר **בית הבחירה למאירי** ... אלא שיהיו שנים של שם דבוקים זה בזה שלא יזדמן של שם ושל עזאזל בבת אחת ומתוך שהם דבוקים זה בזה ושהם שם אחד הוא קורא להם אחד והם שנים והוא שאמר תלמוד לומר **אָהֳרֹן לְה' אֵין לְד' אֵלָא אֶחָד** ואין לעזאזל אלא **אָהֳרֹן** ותכלית הכוונה בה הוא שלא להיות לד' אלא אחד רומז אל אמונת הייחוד ולהוציא מלב האומרים גורלות על כל אחד ובדבקות שני הגורלות להיותן כאחד לרמוז על אמונה ישנה היו הצדוקים נכשלים בה הרבה כמו שרמזנו למעלה:

ע"פ **חידושי הריטב"א** - מ- **וְנָתַן ... גְרָלוֹת** היה משמע שלאחר שיגריל ויתברר מי לשם ומי לעזאזל, יתן שני הגורלות על כל שיעיר. אין לעשות זאת.

ונתן אהרן לה' - מהפך פשוטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות: (א) אולי יתן שני פתקי גורל או אבני גורל על כל שיעיר? והמענה אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד [רש"י: אין כתיב שם אלא על אחד מהם, ואין כתיב עזאזל אלא על אחד מהם], (ב) יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה [רש"י: לקיים **וְנָתַן ... גְרָלוֹת** שנים על כל אחד משניהם, ואיזה שירצה יעשה לשם]. - תלמוד לומר **ונתן אהרן לה'** - אין כאן לה' אלא אחד, ואין כאן לעזאזל אלא אחד. [רש"י: ממשמע שנאמר גורל לה' יודע אני שהוא אחד וכי כתיב **אָהֳרֹן** - לדרשה כתיבה]. טט - ע"פ פ"רש"י (בבלי יומא מ"ב), על (ו' אח"מ טז,ט) הגורל קובע ולא קריאת שם ע"כ הן, וע"פ התוספות כאן ההגרלה מעכבת, הנחת הגורל על השעירים לא מעכבת. כמו כן לא יביא פתק או אבן נוספת להניח על כל שיעיר אחר ההגרלה, שמא ינטל גורל אחד, או יעבר לשני ואז יתעלם מהם מי הגורל למה.

ירושלמי יומא פ"ג,ה"א (וילנה כא,א) ד"ה לה' לרבות שיעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן קה"ע - כגון ששחט אמו היום לחולה או שאינו בן שמונת ימים דבעינן שיהיה ראוי לה' **פני משה** - לה'. כתיב **(וי אמר כבדו) ומיזם השמיני וְהִלָּאָה יִרְאֶה לְקַרְבָּנוּ אִשָּׁה לְה'**; לרבות לשעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן שאע"פ שאינו קרב לה' מ"מ ראוי לה' בעינן.

ואתיא כהאי אמר רבי יוחנן וכו'. דלדידיה איצטריך האי קרא לרבות לשעיר המשתלח דס"ל דאף בפה קובע ו"ה דיכול לקבוע למחוסר זמן שיהא לשעיר המשתלח קמ"ל (טט) - בא להשמיענו שכשם שאינו ראוי לה' כך אינו ראוי להיות שיעיר המשתלח) **ונתן אהרן לה'** - מהפך פשוטא זקף-קטן, שתי דרשות (א) מרבה מכאן לשעיר המשתלח שיהא כמו קרבן הראוי לה' (ב) בעזרת הרב א"מ פרל) מוציא ממשטו של מקרא כי אם ישפך דם השעיר לה', למאן דאמר שביאו שני שעירים אחרים, יקבע בגורל נוסף מי משניהם יהיה השעיר לה' שיצטרף לשעיר לעזאזל מהגורל הראשון, ועם דמו יתקדמו בעבודה. **לעזאזל** - כפ' רש"י הוא הר עז וקשה, צוק גבוה, שנאמר (פסוק כב) **אַרְצָא נִזְרָהָה**, חתוכה: ופ"י **אשל אברהם** - צוק חתוך בזקיפה ולא במשופע, ואפשר כי הגבלה זאת נלמדה מטעם סלוק כמגביל לגזור וזקוף ולא משופע.

ויקרא אח"מ טז,ח: ומאת ערת בני ישראל יקח שני-שעירי עזים לחטאת ואיל אהרן לעלה: שני-שעירי - מקף, לכתחילה - שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

לענין לכתחילה שוים, בדיעבד לא שוים ולא מעכב מובא עיון בפסוקים אחרים אם אותה דרך הסבר **ויקרא מצרע יד,ד: וצנה הפלן ולקח למטהר שתי-צפרים חיות שהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קוטרס ותפקידם) – להגביל, מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא = טרנא – שני
משמעות, רבוי ממשע; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
היה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספא 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-גדול ... תלשא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצ, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחד בהלכה;
דרוש בפסוק שער, מתיצ, עקירה, תלשא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק רעיון לנושא אחד בהלכה.

ספרא מצורע פרשה א (יא) (י" מצ' יד, ז) וְלִקְחָהּ ... צִפְּרִים, מיעוט ציפרים שנים אם כן למה נאמר שְׁתִּי- שיהו שוות, ומנין שאף על פי שאינן שוות כשירות תלמוד לומר (י" מצ' יד, ז) צִפְּרִי ריבה (א) פעם שניה (י" מצ' יד, ז) צִפְּרִי .

(י" מצ' יד, ז) שְׁתִּי-צִפְּרִים – מקף, כרב-מצב (א) לכתחילה הצפרים צריכות להיות שוות (ב) בדיעבד אם לא שוות לא מעכב. הפסוקים הבאים מלמדים על צווים לקחת שני בעלי חיים מאותו מין לקרבן מסוים. כאשר מופיע מקף הלימוד הוא לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים ובדיעבד כשרים לקרבן גם זוגות שאינן שווים. כאשר לא מופיע מקף אין דרישה של לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים.

ויקרא מצורע יד: ו וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי-כִבְשִׁים תְּמִימִם וּכְבֹשֶׂה אֶתֶת בַּת-שְׁנֵתָה תְּמִימָה וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וְלֶגַּן אֶחָד שֶׁמֶן: שְׁנֵי-כִבְשִׁים – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

במדבר פינחס כח:ט וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִת שְׁנֵי-כִבְשִׁים בְּנֵי-שְׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: שְׁנֵי-כִבְשִׁים – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב ע"פ [בבלי יומא סב,ב] מוספין של שבת - ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין. רש"י ומוספין של שבת - שנאמר בהם שְׁנֵי-כִבְשִׁים - ודאי שנים שוים לעיכובא, מדלא הדר כתב בהו אחד לרבות, אף על פי שאינן שוין להכשיר (היות ולא חזר הכתוב ופירט כמו בתמידין כבש אחד כבש שני שמשמעו שאי שוויון לא מעכב), כך שמעתי,

הסבר משמעות שילוח השעיר לעזאזל בדומה לשחיטת ציפור מצורע, פרה אדומה.

ויקרא מצרע יד:ה וְצִנְהָה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת-הַצִּפּוֹר אֶל-כְּלֵי-הַרְשָׁע עַל-מַזְם חַיִּים:

(י" מצ' יד, ז) אֶל-כְּלֵי-הַרְשָׁע - מקף ראשון, מלמד על (א) מצב אסור של שחיטת חולין כדי להרחיק ממראית עין של שחיטה לע"ז, (ב) לעומת מצב רצוי של שחיטה במצות ה' לטהרת מצורע, כפירוש רמב"ן עה"ת ב- (וי' מצ' יד, ז) ושלח את הצפור, מפנה ל- (וי' אח"מ טז,ח) לענין שלוח שעיר לעזאזל ללמד ששני השילוחים ופרה אדומה נעשים כמצות ה' להעביר את רוח הטומאה ולא לשם של שכלים הנבדלים ולרוחות בקרבן שהם כוונות עובדי עבודה זרה במעשים כאלה (עיי' שם באריכות).

ויקרא אחרי מות טז:ט וְהִקְרִיב אֶתְהָרִן אֶת-הַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לָהּ וְעָשָׂהוּ חֲטָאת:

בבלי יומא מ,ב ... תא שמע: וְעָשָׂהוּ חֲטָאת - הגורל עושהו חטאת, ואין השם (רש"י: אם קרא לו שם בלי גורל) עושהו חטאת.

ויקרא אחרי מות טז:ט וְהִקְרִיב אֶתְהָרִן אֶת-הַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לָהּ וְעָשָׂהוּ חֲטָאת:

הסבר ע"פ ירושלמי יומא פ"ו,ה"א (וילנה לב,ב)

אֶת-הַשְּׂעִיר - זקף קטן, מרבה, כפי שנראה מן ההמשך שעשויים להיות עוד שעירים לשם המחליפים קודמיהם בגלל פסול שארע בהם.

אֲשֶׁר – קדמא, מלמד על ענין קדימה לשעירים מן הגורל הראשון לקרבן חטאת ולשילוח לעזאזל. במקרה ואחד מהן מת קודם שנעשתה מצוותו של השני, כגון מת של לעזאזל לפני שנשחט החטאת לה'. יביאו זוג אחר ויעשו הגרלה ויצרפו את שעלה עליו הגורל לעזאזל לשעיר שהוא לחטאת לה' מהזוג הראשון.

עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל - קדמא מרכא תביר טפאא. כעין כלל הצריך לפרט והפרט - לָהּ - אתנת מגביל שאם השעיר השני שבוורל נתברר לשלוח לעזאזל, צריך מלכתחילה להיות ראוי לה' (ללא מום, לא מחוסר זמן היינו בן שבעה ימים לפחות, שאמו לא נשחטה באותו יום"כ להאכיל חולה) **עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל** – מחלק, שאם מת אחד מזוג ראשון יקח ע"פ גורל את החסר מזוג שני ואם בזוג שני מת מי שהיה אמור להצטרף לנותר מזוג ראשון ידחה הראשון ויעשה הגרלה בזוג שלישי ויצרפו מזוג שלישי לעומד מזוג שני במקום הראשון שנדחה. **עָלָיו הַגּוֹרֵל** – תביר טפאא, קבוצת גורלות, שאם צריך חוזר ומגריל כגון שמת בן זוגו, או נשפך דמו של השחוט קודם הזאתו בכל שלב.

וְעָשָׂהוּ חֲטָאת. מלת וְעָשָׂהוּ יתירה למלת חֲטָאת, ולכן עומדת לדרישה,

חֲטָאת – סלוק, מגביל ללמד כי השעיר שהוגרל לחטאת קבעו על תנאי עד שחיטתו ועל תנאי שלהגרלה אחת נוספת, בהגרלה שלישית כבר ידחה. משמע: כקה"ע-ועשהו למה לי אלא לקרוע בראשון. קבעו בתליה שלא ידחה. כלומר ואפילו הוא תלוי ועומד כגון שמת השני (בזוג הראשון) אפילו הכי אינו נדחה.

וְעָשָׂהוּ - הטפחא אחרי אתנה וללא מרכא עשויה להיות בתפקיד התפשטות אפיון ממנה אלפניה. בא ללמד על לפניו אם התיינה הגרלות נוספות החטאת מן הזוג הראשון, עומדת כעוגן על תנאי שאם ימות המשתלח עד שלא תיקרב, יביאו לה בן זוג מהזוג השני.

פני משה - איזה מהן קרב תחילה-תנתין דקתני ואם של עזאזל (מהזוג השני) מת וכו' וא"כ יש כאן שנים של שם, איזה מהן שקרב תחילה, כלומר שמצוה בתחילה להקריבו.

רב אמר שני שמן זוג ראשון יקרב שס"ל בעלי חיים אינן נדחין, שאף שאירע לו שעת פסול כשמת חבירו, יכול הוא להיות עוד נראה (יחזור להיות ראוי) כשיזדווג לו אחר וגו'

כתוב בראשון החל דרב אמר קרא הכי משמע וְהִקְרִיב אֶתְהָרִן ... והדר כתיב ועשהו חטאת והרי כבר אחר וְהִקְרִיב ... וְעָשָׂהוּ

חֲטָאת אלא ללמד זה שעלה עליו הגורל ב(זוג) הראשון וְעָשָׂהוּ חֲטָאת. אמר רבי זעירא טעמא דרבי יוחנן וְעָשָׂהוּ חֲטָאת קבעו בתליה שלא ידחה. כלומר-רבי לא קאמר לא כדק אמרת דר' יוחנן דרוש וְעָשָׂהוּ חֲטָאת בראשון סתם (רבי מסביר) דעת רבי יוחנן שהראשון מהזוג הראשון יהיה חטאת אינה מוחלטת אלא יש בה תנאי.

(כי יכול להיות מצב כגון) דאם כן אפילו מת המשתלח לאחר שנשחט שלשם, יקרה הוא? (??-הינו החטאת שנשחטה כבר) דגזירת הכתוב הוא שמצוה בראשון ואנן קיימא לן דלכולי עלמא שחוטין נדחין וישפך הדם, יצריך להביא זוג אחר ויגריל עליהם.

אלא דהכי נדרוש וְעָשָׂהוּ חֲטָאת -קבעו לראשון בתליה (על תנאי) שאם ימות חבירו שלא ידחה הוא כשיזדווג לו אחר להשתלח והוא יקרב. ...אתא רבי בא וכו' וקאמר בשם רבי יוחנן דבכהאי גוונא אמרינן ראשון כבר נדחה כל שכן, כלומר משום שכבר נדחה שתי פעמים אם כן כמו מכל שכן הוא שדינו שידחה.

רדב"ז - פירש רבי יוחנן סבירא ליה דלאחר הגורל לא נתקדש לחטאת עד שיקבע בפה (כמו רש"י בחומש-קורא לו שם ואומר לה'

חטאת)...ומוסיף עוד שלא נעשה חטאת עד שעת עשיה, דאפילו נתקדש בפה מכל מקום אינו חטאת לענין דחיה עד שעת עשיה כמו דמסיך קבעו בתליה (??-קבעו על תנאי) שלא ידחה תלוי ועומד דלא הוי חטאת עד שעת העשיה לענין דלא ידחה...וע"כ (בחטאת מזוג ראשון) דנדחה ב' פעמים גם רבי יוחנן מודה שהשני (שחטאת מזוג שני) קודם. (...מכל מקום כיון דבדיעבד גם ראשון כשר, אם כן אף הראשון בן זוגו נמצא דמת בן זוגו על כן כבר נדחה לעולם וזהו כל שכן דלרב אפילו הא' נמי נדחה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סִלְקִי – סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מִדְּבַר פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מאריך; רבוי; דְּרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממשע, לא ממש; טַפְסָא = טרף – שני משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְסָא – קב"ש עשוייה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְּף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקִי – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סַגְלִי – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְף-קָטֵן – 2; זִקְף-גָּדוֹל – 3; רִבְעִי – 4; ... זִקְף-קָטֵן ... זִקְף-קָטֵן בחצי פסוק – הִקְשָׁה; השלישית – (קִדְמָא – סדר קדימות; אֹלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשִׁי – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֹלָא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קָטֵנָה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מציצה, עקרה; תְּלִישָׁא-גָּדוֹלָה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה, עקרה; פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנשא אחר בהלכה.

1.7 ויקרא אחרי מות טז,א (התשע"ז)(בהשקפת נחלת יעקב)

ויקרא מצורע יד,א: וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 22 (מתוך 70) של הפסוק בתורה, המופעים הבאים הם

ויקרא אחרי מות יז,א: מופע 23 של התוכן, אחרי מות פי"ז וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ויקרא אחרי מות יח,א: מופע 24 של התוכן, אחרי מות פי"ח וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

מבחינת הפסוקים בעלי התוכן "וידבר ה' אל-משה לאמר" החלק הראשון של פרשת אחרי מות (פט"ז) נמצא אחרי המופע ה-22 של פסוק זה בתורה ועד המופע הבא התוכן כולל **טהרת המצורע, צרעת הבית וטהרתו, פר' זבים ונדה, אחרי מות פט"ז**. הדרשה מבבלי גיטין המובאת להלן מכילה שתי פרשות השייכות לפרשת אח"מ. הדרשה מספרת זוטא המובאת להלן מכילה רק פרשה אחת מפרשת אח"מ. פרשות **טהרת המצורע, צרעת הבית וטהרתו, פר' זבים ונדה**, שבפרקים ויקרא יד,טו) אינם מוזכרות בגיטין וספרי זוטא. נשאר בצריך עיון מדוע הצירוף שלהן יחד עם פרשת אח"מ פט"ז תחת המופע ה-22 של "וידבר ה' אל-משה לאמר".

הובא ב-[דבר מלכות תנ"מ התשע"ז, ע' יד, משיחות ו' אייר ה'תשנ"א פר' תזריע-מצורע, אדמו"ר מ"ש] ... ענינם האמיתי של הגנעים שהם "אורות עליונים" ... שאינם יכולים להתלבש "בכלים". ובלשון הקבלה והחסידות – "אורות דתוהו", שלמעלה מהתלבשות ב"כלים דתיקון", שמהם נשתלשלו (לאחר השבירה כו') כל הענינים הבלתי רצויים. ה"אורות עליונים" שאינם מתלבשים ב"כלים" פועלים בתנועה של "רצוא" ומזה יכול להיות ניקה לחיצונים (מהאורות שנשארים ללא כלים) והטומאות הבאות מגוף האדם. ואחרי הרצוא צריך להיות "שוב" שהוא ענין הביטול ובכך יבוא ההשבה להתפשט בכלים שונים למטה ונשלמת הכוונה שנתאוהה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. טט: וענינו של כהן גדול ביוה"כ, הוא התבטלות כהן גדול לפני ה' ובכך להביא להתלבשות "אורות עליונים" בכלים של "שוב" ומניעת ניקת החיצונים וכך להביא לכפרה לבני ישראל. בהסבר זה הצענו קשר אפשרי בין הנושאים השונים אשר מבחינת המופע ה-22 של "וידבר ה' אל-משה לאמר" מקובצים ביחד. בתיקוני הזהר תיקון 22 (מתוך 70) מכנה פגם הברית "צרעת ממארת" ובפי' ה-[מתוק מדבש] מפרש כי אם לא עשה תשובה רק במיתה וכליון בשר יהיה לו תיקון. ניקת החיצונים מאורות עליונים שלא הוטרפו בכלים.

נאמר ב-[בבלי גיטין ס, א] ... דאמר רבי לוי: שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן, אלו הן: פרשת כהנים, ופרשת לויים, ופרשת טמאים, ופרשת שילוח טמאים, ופרשת אחרי מות, [בבלי גיטין ס,ב] ופרשת שתויי יין, ופרשת נרות, ופרשת פרה אדומה. ופ' [רש"י בבלי גיטין ס, א] א"נ לכדרכי לוי - איקראי מגילה אותן ח' פרשיות שהוצרכו ליום (א' בהדש ניסן בשנה השנית ליציאת מצרים) נאמרו ונכתבו ונמסרו בו ביום ונכתבו כל אחת במגילה לבדה לפי שמובדלות ורחוקות זו מזו הלכך קרי לישאר נמי מגילה משום דכשחזרו והשלימה הוצרך לכתוב מבראשית עד פרשת כהנים לבד ודילג פרשת כהנים הכתובה כבר וכתב מפרשת כהנים עד פרשת שילוח טמאים וכן כולם.

פרשת כהנים - (וי אמר כא,א) אָמַר אֶל־הַכֹּהֲנִים שהלכות כהנים כתובות בה לא יטמא לא יקח מום בו לא יגש ומפני שבו ביום הוזקק לעבודה הוצרכה קדושתן להודיעם.

פרשת לויים - (במ' בהע' ח,ג) קח את־הַלְוִיִּם דבהעלותך שבה הלכות לויים ו"א ואל הלויים תדבר ואינו כן כי מה ענינם אצל הקמת המשכן מעשר ראשון לא נהגה עד סוף חמשים וארבעה שנה ועוד פרשת מעשר מיקריא. פרשת לויים - הוצרכה לבו ביום שנזקקו לשיר.

פרשת טמאים - (במ' בהע' ט,ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמָאִים וגו' משום הלכות הפסח והמשכן הוקם באחד בניסן והוזהרה להם פרשת שילוח טמאים וישלחו מן המחנה שבו ביום הוקבעו שלש מחנות שכניה ומחנה לוייה ומחנה ישראל והוזקקו להשתלח ומתוך כך הוזקקו טמאים לישראל הואיל וצריכין שילוח ולא יוכלו ליכנס למשכן היאך יעשו פסחיהם ולרבי לוי יכולים היו ליטהר עד ט"ו ולא נזקקו לפסח שני אלא א"כ לא יטהרו.

פירש רש"י שפרשת טמאים היא פרשת פסח שני ונאמרה בראש חודש ניסן. על זה מקשים ה-[תוספות בבלי גיטין ס, א] פרשת טמאים - פי' בקונטרס (במ' בהע' ט,ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים וקשה לפירושו, דאמר (הגמרא) בפ"ק דפסחים (דף ו.ו) שואלים בהלכות פסח קודם הפסח ל' יום שהרי נביא עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני (כי לפי פשוטו של מקרא ב-[במ' בהע' ט,ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים הדבר ארע בערב פסח ומשה רבנו שאל ה' וקבל תשובה בו ביום על עשיית פסח שני שהוא שלוש יום אח"כ אבל לפי פרש"י השאלה והתשובה היו בר"ח ניסן) ולפ"ז איכא חדש וחצי כיון שנאמר בראש חודש ניסן ועוד דלא יתכן לרבי יוסי הגלילי דאמר נושאי אורנו של יוסף היו ולרבי יצחק דאמר למת מצוה נטמאו וחל שביעי שלהם בערב פסח (כי כבר הזו מי נידה בשלישי) (התוס' מציעים הסבר אחר) ונראה דפרשת טמאים היינו פרשת (וי אמר כב,ב) וַיִּגְדַּר מִקְדָּשֵׁי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל דכתב ביה טומאת שרץ ונבילה וכל הצריך לטומאת מקדש וקדשיו (טט: שבפשט נאמרה לכהנים לפרוש כאשר הם טמאים).

ופרשת שילוח טמאים - (במ' נשא ח,ב) וישלחו מן־הַמַּחֲנֶה פְּלִצְרוּעַ וְכָל־צִבְּרֵי וְכָל־טְמֵא לְנַפְשׁוֹ: שבאותו היום הוקבעו המחנות וכשנגללים הפוכות בכל שילוק מסעות התורה זבין ומצורעים ליכנס לשם.

ופרשת (וי אח"מ טז,א) אֲחֻרַי מוֹת - אף על פי שהיא של יום הכפורים בו ביום נאמרה כדכתיב אחרי מות ומפני שמתו בני אהרן בשביל ביאה שלא לצורך נאמרה אותה אזהרה לאהרן אל יבא בכל עת.

[רש"י בבלי גיטין ס, ב] ופרשת שתויי יין (טט: (וי שמ' יט) יִין וְשִׁכָּר אֶל־תִּשְׁתּוּ] - לפי שמאותו היום ואילך נאסרו דהא בביאת אהל מועד תלה רחמנא.

ופרשת נרות - (במ' בהע' ח,ב) בַּהֲעֶלְתְּךָ לִפְנֵי ה' שבו ביום התחילו להדליק. (נחלת יעקב: וצריך עיון כי מפרש"י במקום מבורר כי הפרשה בהעלתך נאמרה אחרי חנוכת הנשיאים) [רש"י] [במ' בהע' ח,ב) בַּהֲעֶלְתְּךָ - למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות: **ופרשת פרה אדומה - לפי שביום המחרת נשרפה הפרה להיות נטהרין לפסחיהן וקודם לכן לא יכלו לעשותה דבעינן (במ' חקת יט,ד) וַהֲפֵא אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֶל־מוֹעֵד** והכי אמרינן במסכת מגילה ירושלמי באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו נשרפה הפרה.

אבל [ספרי זוטא פרק ז] (במ' נשא ז,יא) מלמד שהפרשות הבאות נאמרו בא' ניסן: **וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:** חמשה עשר פעם נדבר עם משה ביום אחד ואיזה זה יום הוקם המשכן. ואלו הן אדם כי יקריב מכם קרבן, צו את אהרן, קח לך עגל, יין ושכר אל תשת, איש איש מבית ישראל אשר ישחט, כמעשה ארץ מצרים, קדושים תהיו, **אָמַר** אל הכהנים, וישלחו מן המחנה, כה תברכו, קח מאתם, נשיא אחד ליום, **בהעלותך, קח** את הלויים, ויקחו אליך פרה אדומה: בספרי זוטא אין פרשת טמאים, ואין אחרי מות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תמצית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא ממשט; מראק – רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאט – טרנא – שני
משמעות, רבוי ממשט; מראק טפאט – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאט – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מראק תביר טפאט – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מראק טפאט – קבוצה שההלכה
היא רק על חלק מפרטיה; מוקד – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3;
רביע – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות ד'ר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה – תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ויקרא אח"מ טז,ה: ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה: זה הפסוק הראשון העוסק בכפרת עם ישראל ולא בכפרת כהן גדול והמקדש. משוער לפי הדעה שארבעה חילוקי כפרה הן, שהתורה מודיעה בפתיחה בטעם רביע במלה **ומאת** בתפקיד ארבע כי ארבעה חלוקי כפרה הן, ולא כחלוקים שרק שלושה הן. ולכפרות אלו של **עדת בני ישראל יקח וגו' [תוספתא מסכת יומא (כפורים) (ליברמן) פרק פ"ד] [הלכה ו] ר' ישמעאל אומ' ארבעה חלוקי כפרה הן עבר על מצות עשה ועשה תשובה** אין זו ממקומו עד שמוחליו לו שני שובו בניו שובכים ארפא ושובכים [הלכה ז] **עבר על מצות לא תעשה ועשה תשובה** תשובה תולה ויום הכפורים מכפר שני כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' [הלכה ח] **עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה תשובה** ויום הכפורים תולין ושורין ימות השנה ממרקין שני ופקדתי שבטש פשעם וגו' אבל מי שנתחלל בו שם שמים מזיד ועשה תשובה אין בה לא בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר אלא התשובה ויום הכפורים מכפרין שלישי וייסורין מכפרין שלישי ומיתה ממרקת עם הייסורין ועל זה נאמ' אם יכופר העון הזה וגו' מלמד שיום מיתה ממרק **[ספרא אחרי מות פרשה ב סוף פרק א] (א) ("אח"מ טז,ה) ומאת עדת בני ישראל** שיהו משל ציבור **יקח שני-שעירי** מיעוט שעירים שנים, אם כן למה נאמר **שני** שיהיו שוים **(החפץ חיים=הח"ח: במראה ובקומה ובדמים דכתיב תלתא זימני שני [גמרא], ומנין אף על פי שאינן שוים כשירים תלמוד לומר שער שער (הח"ח: ("אח"מ טז,ה) השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ("אח"מ טז,ה) והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל)** ריבה **(הח"ח: דאע"פ שאינם שוים כלל כשור).**

(("אח"מ טז,ה) עדת בני ישראל – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שנים, ויחד עם טעם פשטא מלמד על שתי דרשות פשטא (א) מתו"כ לעיל שהקרבנות שבפסוק יהו משל ציבור (ב) ע"פ **[פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא מז אח"מ]** ... אהרן אינו יכול להיכנס לקדש הקדשים מזכויות עצמו בלבד אלא מזכויות האבות, האמהות, מנשה ואפרים, השבטים, המילה, התורה, וזכות ישראל. **ויקרא טז (ט) והקריב אהרן את-השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' וישלחו חטאת:**
(י) **והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמדתי לפני ה' לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה:**
(כב) **ונשא השעיר עליו את-פלג-עונתם אל-ארץ גזרה ושלח את-השעיר במדבר:**
(ל) **כי-ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו:**
בראשית תולדת כז (ט) לדניא אליהצאן נחחילי משום שגני גנני עזים טבאים ואעשה אתם מטעמים לאביד פאשר אהב:
שני-שעירי – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

לענין לכתחילה שוים, בדיעבד לא שוים ולא מעכב מובא עיון בפסוקים אחרים אם אותה דרך הסבר **(("מצ' יד,ד) וְלָקַח ... צִפְּרִיִּים** תחילת טהרת המצורע **(("מצ' יד,ד) וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי כִבְשִׁיִּים** – טהרת מצורע בבית המקדש, **(במ' פ"י כח,ט): וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִת שְׁנֵי כִבְשִׁיִּים** – קרבן תמיד

(("אח"מ טז,ה) יקח שני-שעירי עזים לחטאת פי' **[כלי יקר] ("אח"מ טז,ה) ... ושני שעירים של יעקב אמרו במדרש (בראשית רבה סה יד) (בר' תול' כז,ט) שגני גנני עזים טבאים, טובים לך וטובים לבניך טובים לך שעל ידיהם תקבל הברכות וטובים לבניך שעל ידיהם מתכפר להם ביום כיפור, ומאז הובטח יעקב על כפרת יום קדוש זה על ידי שני שעירים:**

התוכן מלמד ברכות ליעקב ולבניו, וכפרת יוה"כ, אבל תבניות הטעמים מסייגות הכפרה בזמן שאין בית המקדש. **(בר' תול' כז,ט) שגני גנני עזים ("אח"מ טז,ה) יקח שני-שעירי עזים** – תביר מראק טפאט, כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא הנדון, שעשויה להתרחב ושעל חלקה לא חל ענין כלשהו או הלכה כלשהי הקשורים לנושא. הבסיס הוא יעקב אבינו, ההרחבה אל בניו. האם לכל הבנים יש כפרה? מתי יוה"כ מכפר? עונה על כך **[משנה יומא פ"ח,מ"ח]** [*] חטאת ואשם ודאי מכפרין, מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה, תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יום הכפורים ויכפר: **[מ"ט]** [*] האומר אחטא ואשוב אחטא אין מספיקין בידו לעשות תשובה, אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו ...

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח,מ"ו / ח] זכור כללים אלו וסמוך עליהם, והוא אם שגג אדם בעשה ולא תעשה או הזיד בעשה ועשה תשובה מתכפר לו מיד. והתשובה היא שיתודה על חטאו לפני ה' ויתנחם על מה שעשה ויקבל עליו שלא יעשה אותו מעשה לעולם. נאמר בודוי והפרישה מן החטא ומודה ועוזב ירוחם, ונאמר בחרטה עליו כי אחרי שובי נחמתי וכו'. ואם הזיד בלאו ועשה תשובה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. ואם שגג בכרתות ומיתות בית דין בדבר שחייבין עליו חטאת או שעשה עבירה שחייב עליה אשם ודאי והביא חטאתו ואשמו ועשה תשובה נתכפר לו מיד. ומפורש בתורה שהמביא חטאתו צריך תשובה שני והתודה אשר חטא עליה. ואם הזיד בכרתות ומיתות בית דין ועשה תשובה. תשובה ויום הכפורים תולין וייסורין ממרקין, וכשימות תגמר כפרתו. וכל זה אם עבר ברצונו, אבל באונס הרי זה פטור. במה דברים אמורים בזמן שאין עבודת יום הכפורים, אבל אם יש (בית מקדש), כבר ידעת שבשעיר המשתלח מתכפרין כל העונות כמו שנבאר בתחלת שבועות.

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח,מ"ז / ט] אמרו אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר, הוא כמו שאמר אין מספיקין בידו לעשות תשובה, כלומר לא יסייעו ה' לעשות ביום צום כפור מה שבו יהיה ראוי שיתכפר לו באותו היום. ושעיר המשתלח אינו מכפר עבירות שבין אדם לחברו.

[ליקוטי שיחות כרך כז ע' 124] ("אח"מ טז,ה) הרמב"ם פסק שהשעיר מכפר על עבירות קלות גם בלי תשובה, ואלו יוה"כ רק לשבים. ויש לבאר דהנה השעיר מכפר על העברה (ונשא השעיר עליו את-פלג-עונתם) ולא הרי עברה קלה (שמתכפרת בלי תשובה) כחמורה (שמתכפרת רק לשבים) אך יוה"כ מכפר על האדם (ביום הזה יכפר עליכם) ומי שלא שב הוא 'מנגד' לכפרה זו ומעכבה מלחול עליו בלי הגדל בין קלה לחמורה.

אפשר שיעקב אבינו השתדל לרצות את עשו אחיו כדי שלא יהיה שום טענה למקטרג כנגדו. ונדרש על **(בר' וישלח לג,ד) [ג] והוא עבד לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד-גשתו עד-אחיו: [ד] וירצן עשו לקראתו ויחבקוהו ויפל על-צוארו וישקוהו ויבכּו:**
(ג) **וישתחו ארצה** – מהפך פשטא, מוציא ממשט הכתוב ללמד שהשתחוה לקב"ה ולא לעשו. עשו גי' 376 = 26 (גי' שם הוי"ה) ו-7 * 50 היינו (7 * "טמא" גי' 50) **שבע פעמים** – פה מתאים מאד לדרוש זקף-קטן כהזדקף יעקב מפני שבכל השתחויה הסיר מעשו "טמא" (גי' 50) אחד ולאחר שבע השתחויות נותר רק שם הוי"ה"ה ואז עשו היה אח ליעקב גי' 182 = 7 * 26 (גי' שם הוי"ה) ו-8 * 26 עולה 208 היינו יצח"ק, מעל לטבע. (בשם רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אתחנן, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשפט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשפט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מנה – רב-מלבד של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססא – סדר שנתחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש, השלישיה; (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.8 ויקרא אחרי מות טז,הא (התשע"ח)(בהשקפה נחלת יעקב)

(המשך משנת התשע"ז) **ויקרא אח"מ טז,ה: ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שערי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה:** זה הפסוק הראשון העוסק בכפרת עם ישראל ולא בכפרת כהן גדול והמקדש.

לחטאת – אתנח, מגביל את כפרת החטאת המלאה רק לעבירות שבין אדם למקום ורק לזמן שבית המקדש קיים ומקריבים חטאת. ע"פ **[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח, מ"ז / ט]** עבירות שבין אדם לחבירו גם בזמן בית המקדש אין שעיר המשתלח מכפר עד שירצה את חבירו.

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח, מ"ו / ח] בזמן שאין בית המקדש רק תשובה ועיצומו של יוה"כ מכפרים בהגבלה לעושה בשגגה, למרצה את חבירו, אבל החוטא וסומך על יוה"כ לכפר אינו מתכפר, והמזיד בכרתות ומיתות בית דין ועושה תשובה. תשובה ויום הכפורים תולין ויסורי'ן ממרקין,

[בבלי יומא ע"ב] ... דכולי עלמא מיהת חד איל הוא, כמאן – כרבי. **[רש"י:** דכולי עלמא מיהא – בין לר' אליעזר בין לר' עקיבא חד איל הוא דציבור, דכולהו אמרי איל העם (הכתוב ב-**וי' אח"מ טז,ה**), ולא איירי באיל הכתוב בחומש הפקודים כלל.)

התניא: רבי אומר: איל אחד האמור כאן, הוא האמור בחומש הפקודים **(במ' פ"י כט,ה) איל אחד**. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: שני אילים הן, אחד האמור כאן, ואחד **(רש"י:** בתורת כהנים ואיל אחד לעולה הוא) האמור בחומש הפקודים. מאי טעמא דרבי? דכתיב **(וי' אח"מ טז,ה) אֶחָד**. ורבי אלעזר ברבי שמעון: מאי **אֶחָד** – מיוחד שבעדרו. ורבי (הגמרא שואלת מניין לרבי "המיוחד שבעדרו") – נפקא ליה מ-**(דב' ראה יב,יא) מִבְּתַר נְדָרֶיְכֶם**. ורבי אלעזר ברבי שמעון: (טט: לומד מ- **מִבְּתַר נְדָרֶיְכֶם**) חד בחובה וחד בנדבה, וצריכי **(רש"י:** וצריכי – שיש דעת נוטה לומר נדבה מובחרת כדי שתהא מקובלת ברצון ויש דעת נוטה לומר חובה תהא מובחרת כדי שיצא ידי חובתו יפה.)

(דב' ראה יב,יא) ... **וְכֹל מִבְּתַר נְדָרֶיְכֶם אֶשֶׁר תִּדְרוּ לָהּ: וְכֹל מִבְּתַר נְדָרֶיְכֶם** – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן שני לימודים, וטעם פשטא מרמז ששני הלימודים בפשט הכתוב. אפשר כי (א) כ-**[בבלי יומא ע"ב]** רבי אלעזר ברבי שמעון: (טט: לומד מ- **מִבְּתַר נְדָרֶיְכֶם**) להביא מובחר בין בקרבן חובה ובין בקרבן נדבה, (ב) **[רבינו בחיי (במ' פ"י כח,לא)]** לומד להביא אפילו עצי מערכה מובחרים חדשים וללא תולעים, וכן שמן זית מובחר למאור ושלא נפל בו שרץ ומטעם זה אסרו רז"ל שמן שנפל בו עכבר להדליק ממנו נרות של בית הכנסת (וכנראה משהו הוסיף לרבינו בחיי את הציון שו"ע או"ח סי' קנד סע' יב)

[פנים יפות (דב' ראה יב, יא)] ראוי יותר שלא יפריש כל נדרו אלא כבואו לירושלים, שאם יפריש בביתו ויוליכו לירושלים אין זה מן המובחר שתכחיש בטורח הדרך, והיינו דכתיב **אֶשֶׁר תִּדְרוּ** שלא יפריש כל נדרו אלא כבואו לירושלים:

(דב' ראה יב,יא) אֶשֶׁר תִּדְרוּ לָהּ: ה-**[פנים יפות]** לומד מ-**אֶשֶׁר תִּדְרוּ** שלא ידור עד בואו לירושלים, מוצע לומר כי **אֶשֶׁר תִּדְרוּ** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מרמזת כי מקום הנדר יכול להיות במקום הנודר יכול להיות בירושלים אבל טעם מלת **לָהּ** – סלוק מגביל, ע"פ פ' **[פנים יפות]** מומלץ לא לנדור מחוץ לירושלים כדי שיביא קרבן מובחר

(וי' אח"מ טז,ה) וְאֵיל אֶחָד – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר כי בא ללמד על איל העם שב-**(טז,ה) וְאֵיל לְעֹלָה** הבא בנדבה ועל **(במ' פ"י כט,ה) אֵיל אֶחָד** למוסף הבא כחובת הצבור. **לְעֹלָה** – סלוק מגביל שבין אם האיל הוא אחד או שנים יהיו מובחרים. כדי שההסבר שלנו יתמוזג עם ההסבר של רבי אלעזר ברבי שמעון: מאי אחד – מיוחד שבעדרו. יש לומר כי טעם טפחא של **אֶחָד** פועל בתפקיד כפותח טפח להתאפיין מהלימוד מהכתוב אחריו, כאן מהמגבלה הנלמדת מטעם סלוק של **לְעֹלָה** שתהיה מובחרת.

נאמר ב-**(וי' אח"מ טז,ה) וְרִחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַמַּיִם בְּמִקְוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת-בְּגָדָיו וְצָא וְעָשָׂה אֶת-עֹלֹתָו וְאֶת-עֹלֹת הָעֶם וְכָפַר בְּעֶדוֹ וּבְעֵד הָעֶם: [רש"י בבלי יומא ע"ב]** ואחר כך אילו **(טז,ה) וְאֵיל לְעֹלָה (טז,ה) עֹלֹתוֹ שֶׁל כ"ג** ואיל העם **(טז,ה) וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה: (טז,ה) עֹלֹת הָעֶם** של עדת בני ישראל) ואחר כך אימורי חטאת – כל אלו בטבילה שלישיה.

וְאֶת-עֹלֹת הָעֶם – וְאֶת-עֹלֹת הָעֶם מִקֵּחַ כֶּרֶם-מִצֵּב. אפשר שמברר בין (א) **(טז,ה) וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה** ובין (ב) **(במ' פ"י כט,ה) אֵיל אֶחָד** למוסף. כאן לומד את (א) **(טז,ה) וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה** ואילו האיל למוסף המצווה ב-**(במ' פ"י כט,ה) וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה יָחִיחַ פֶּר בְּיָקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד פְּכֻשִׁים בְּגִישָׁתוֹ שֶׁבֶה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:** הוקרב באחד משתי הקרבות המוספים כפ' **[רש"י:] (וי' אח"מ טז,ה) וזהו סדר העבודות תמיד של שחר בבגדי זהב, ועבודת פר ושעיר הפנימים וקטרת של מחתה בכגדי לבן, ואילו (טז,ה) עֹלֹתוֹ** ואיל העם **((טז,ה) וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה (טז,ה) עֹלֹת הָעֶם) וּמִקְצַת הַמוֹסְפִין** בכגדי זהב, והוצאת כף ומחתה בכגדי לבן, ושעירי **[ושעירי] המוספין** ותמיד של בין הערבים וקטורת ההיכל שעל מזבח הפנימי בכגדי זהב.

ויקרא אח"מ טז,ו: והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו:

[בבלי זבחים צח,א] ... חטאת – מה חטאת אינה באה אלא מן החולין ובידו הימנית, אף כל אינה באה אלא מן החולין **ובין ובין הימנית**. וחטאת מנלן? אמר רב חסדא, אמר קרא: **(וי' אח"מ טז,ו) וְהִקְרַיֵב אֶהְרֹן אֶת-פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לוֹ** – משלו, ולא משל ציבור ולא משל מעשר. (הגמרא מפרטת) ביום, מ-**(וי' צו ז,לח) בַּיּוֹם צִוְּתוֹ נִפְקָא!** **[ביום]** היא מלה יתירה בפשט של הפסוק המסכם את הקרבנות שבפרשת צו, והיתירות מלמדת על הבאת קרבן ביום, לכן לא צריך ללמוד אותו מהקש מחטאת, לכן הגמרא מוסיפה) כדי נסבה (אכן ללא צורך הביא התנא פרט זה, אלא דרך אגב). בידו הימנית, מדרבה בר בר חנה נפקא! דאמר רבה בר בר חנה אמר ר"ל: כל מקום שנאמר אצבע וכהונה (הכוונה אצבע או כהונה) **(ע"פ רש"י: דבר זה נלמד ב-[בבלי זבחים דב,ב])** אינו אלא ימין! (גם כאן הגמרא מוסיפה) כדי נסבה (אכן ללא צורך הביא התנא פרט זה, אלא דרך אגב).

(וי' אח"מ טז,ו) וְהִקְרַיֵב אֶהְרֹן אֶת-פֶּר הַחֲטָאת – דרגא תביר מרכא טפחא, תבנית טעמים המלמדת שתי הלכות, הלכה (א) **וְהִקְרַיֵב אֶהְרֹן אֶת-פֶּר הַחֲטָאת** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, שעל כל אחד חלה אותה הלכה, כאן כמאמר **[בבלי זבחים צח,א]** אף כל (היינו כל סוג קרבן) אינה באה אלא מן החולין וביום **(רש"י:** חטאת באה ביום כדכתיב בפר יוה"כ **(וי' אח"מ טז,ו) בַּיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם**) ובידו הימנית.

ולראיה שהמלים "אף כל" מלמדות על כל הקרבנות, נעזר בפסוק **(וי' צו ז,זל) הַסֹּמוֹךְ לַפִּסְוֹךְ (וי' צו ז,לח)** שמביאה הגמרא לענין קרבן ביום ותוכנו כולל כל מיני הקרבנות **(וי' צו ז,זל) זֹאת הַתּוֹרָה לְעֹלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאת וְלָאֲשֵׁם וְלַמִּלּוֹאִים וְלַנְּחֹבָה הַשְּׁלָמִים:** הלכה (ב) **אֶהְרֹן אֶת-פֶּר הַחֲטָאת** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן כל מיני הקרבנות אלא שעל חלקם לא חלה הלכה (ב), מדובר בוידי שמדאורייתא נאמר בשעת הסמיכה על קרבן חטאת ואשם בלבד ויש האומר גם על עולה על עון עשה ועון לא תעשה הניתק לעשה. על קרבן שלמים והדומים לו נאמר שבח. והבכור, מעשר, פסח וקרבת אשה, וקרבת נכרי לא סומך ולא אומר דבר. אפשר כי כתוב זה וטעמו הם מקור נאמר בדברי הימים ע"פ **[תורה תמימה הערות ויקרא א,ד הערה לא]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
המצוות ההשעיות: אתחן, סליק – סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מראק = מאריך; רבוי; דראק – מצרף; תביר – מחלק; ממשט, לא ממש; טפאק = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשט; מראק טפאק – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה שלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססק' – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זראק סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-גדול ... תלשא-גדולה – תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רצונו לנישא אחר בהלכה, דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלשא-גדולה – תלשא – דרוש בפסוק רצונו לנישא אחר בהלכה.

(דה"ב לבב), שבעת ה'מים מ'זבחים ז'בחי ש'למים ומ'תנאים לה', והאי ומתודים בודאי הם דברי שבה, דלא שייך ודוי עון כיון דאין השלמים באין על חטא.

נביא הראיות לכך: **[בבלי יומא לו,ב] תנו רבנן: (וי' אח"מ טו,ו) וְכִכְפָּר - בכפרת דברים הכתוב מדבר. ... ואם נפשך לומר, הרי הוא אומר: (וי' אח"מ טו,ו) וְהִקְרִיב אֶהָרֵן אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לָו וְכִכְפָּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ: - ועדיין לא נשחט הפר. מאי ואם נפשך לומר? - וכי תימא: נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים - הרי הוא אומר (וי' אח"מ טו,ו) וְכִכְפָּר, ועדיין לא נשחט הפר (שדבר שחיטתו נאמר ב- (וי' אח"מ טו,יא) וְהִקְרִיב אֶהָרֵן אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לָו וְכִכְפָּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לָו:).**

[תורה שלמה ע (מדרש החפץ כת"י)] (וי' אח"מ טו,ו) וְהִקְרִיב אֶהָרֵן אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לָו למה נאמר (וי' אח"מ טו,יא) וְהִקְרִיב אֶהָרֵן אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לָו ב' פעמים ראה להלן פס' יא אלא ללמדך שהוא סומך ומתודה עליו תחילה על לשונו ומגדיל ואח"כ מתודה על פרו וסומך ומתודה שניה על לשון הכהנים ושוחט .

[רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ג] [הלכה יד] וכיצד סומך, אם היה הקרבן קדש קדשים מעמידו בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרניו ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם, ועל העולה מתודה עון עשה ועון לא תעשה שניתק לעשה. [הלכה טו] כיצד מתודה אומר חטאתי עויתי פשעתי ועשיתי כך וכך וחזרתי בתשובה לפניך וזו כפרתי, היה הקרבן שלמים סומך בכל מקום שירצה מן העזרה במקום שחיטה, ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבה. **[מלבי"ם קפד ויקרא פרשת צו] ... וז"ש שסמכו ידיהם עליו בשמחה ואמרו דברי שבה על שזכו להשלים עבודת היום וקדושי ולהתקדם לעמוד לפני המקום ב"ה.**

[הלכה ה] עולות העכו"ם אין מביאין עמהן נסכים שנאמר כל האזרח יעשה ככה, אבל נסכים קריבין משל צבור שנאמר ככה תעשו לאחד כמספרם, ואינן טעונות סמיכה שאין סמיכה אלא בישראל באנשים לא בנשים. [הלכה ו] כל קרבנות בהמה שיקריב היחיד בין חובה בין נדבה סומך עליהן כשהן חיינן, חוץ מן הבכור והמעשר והפסח, שנאמר וסמך ידו על ראש קרבנו, מפי השמועה למדו שכל קרבן במשמע חוץ מפסח ובכור ומעשר.

[עלי תמר ביצה פרק ב] ויבואר ע"פ (טט: ירושלמי) ברכות פ"א סוף ה"א, אמר ר"י בר"ב כל מי שהוא תוכף סמיכה שחיטה אין פסול נוגע באותו קרבן, והטעם בזה שהרי בסמיכה ישנו וידוי דברים ובשלמים אומר דברי שבה וכמ"ש ברמב"ם.

[ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) מנין שישים וחמש הפרשיות פרשה מב] ... לדעת הרמב"ם ז"ל וסייעתו וידויו דברים מעכב כפרה שע"י תשובה. מסוגיא דפ"ק דשבועות ופ"ק דזבחים שם. וע"כ מוכרח מהתם כדעת הגאונים ז"ל דמדאורייתא ליכא מצות וידוי דברים אלא בכפרת קרבן חטאת ואשם. ואינו אלא מהכשר הקרבן בלבד.

[ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) מנין שישים וחמש הפרשיות פרשה מב] ואמנם שוב ראיתי להרא"ם ז"ל (ביראים ס"י קכ"א) שמנה ג"כ מצות וידוי יום הכיפורים. וביאר שם ענין מצוה זו להתוודות על פר חטאת של יום הכיפורים ועל שעיר המשתלח. וכתב עוד שם כדרכו ז"ל דתולדה למצוה זו היא מה שאמרו חכמים שכל ישראל בין איש בין אשה יתוודו ביום הכיפורים עיין שם.

אפשר כי זה נלמד מתבניות הטעמים של (וי' אח"מ טו,יא) וְהִקְרִיב אֶהָרֵן – קדמא ואזלא המרמו על כלל ואחריו הפרטים אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לָו – מהפך פשטא זקף-קטן, שני לימודים שלפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב ומרמו להרחיב את הפרט וְכִכְפָּר בְּעֵדוֹ – מראק טפאק כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מיודוי דברים של הכהן הגדול על עצמו, לכל אחד מישראל שיתוודה ביום הכפורים וּבְעֵד בֵּיתוֹ – מונח מרבה מיודוי דברים של הכהן הגדול על אשתו, ואחיו הכהנים, אל כל אשה בישראל שתתוודה על עצמה וילדיה. בֵּיתוֹ – אתחן, מגביל לומר שיהיה"כ לא מכפר על ממון, ו/או שאינו מכפר כי אם לשבים והוידוי הוא התשובה. **[אנציקלופדיה תלמודית כרך יא, ודוי המתחיל בטור תיב]] ויש מהראשונים שכתב שהעובר על זה ולא התודה על חטאיו ביום הכפורים, שהוא יום קבוע מעולם לסליחה ולכפרה, ביטל מצות עשה של וידוי [235 ספר החינוך מצוה שסד]. ויש מהראשונים שכתבו שתולדה למצות וידוי הכהן הגדול על הפר והשעיר ציוו חכמים שכל ישראל בין איש ובין אשה יתוודו ביום הכפורים [236 יראים השלם ס' רסג וראה הרב פערלא לעיל].**

אֲשֶׁר-לָו – מקף כרב-מצב מי שילם עבור הקרבן (א) משלו, (ב) משה צבור או מעשר, אֲשֶׁר-לָו - אתחן מגביל למשל כ"ג ולא משל ציבור ולא משל מעשר.

אלא [רמב"ם מעשה הקרבנות פט"ז, ה"טו] מי שנדר נדר לא יביאנו ממצות מעשר שני שהרי נתחייב בקרבן זה וכל המחוייב בקרבן לא יביא קרבנו אלא מן החולין.

ויקרא אח"מ טו,יא: וְהִקְרִיב אֶהָרֵן אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לָו וְכִכְפָּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת אֲשֶׁר-לָו: וְשָׁחַט – תביר, מחלק את השחיטה בין כ"ג וכהן אחר, ראה (וי' שמ' טו, טח) וְשָׁחַט – תביר

ויקרא אחרי טו,יב: וְלָקַח מִלֶּא-הַמִּחְתָּה נְחֹלִי-אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלֶּפְנֵי ה' וַיִּמְלֵא חֲפָנָיו קֶמַחַת סָמִים דָּקָה וַהֲבִיא מִבֵּית לִפְרֹכַת: מִלֶּא-הַמִּחְתָּה – מקף כרב-מצב של משמעות "מלא-המחתה". מצב (א) "מלא-המחתה" בכל יום וגם ביום"כ עבור קטורת במזבח הזהב מצב (ב) "מלא-המחתה" ביום"כ עבור ענן הקטורת בקה"ק. כאן התורה ממשיכה עם מצב (ב)

וְלָקַח מִלֶּא-הַמִּחְתָּה – מונח תלישא-גדולה, נְחֹלִי-אֵשׁ – גרשיים, מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ – מהפך פשטא, מִלֶּפְנֵי ה' – מונח זקף-קטן ע"פ **[תורה שלמה ת"כ ותורה שבעל פה] - וְלָקַח מִלֶּא-הַמִּחְתָּה –** כעין שני עניני תלישא-גדולה, שיעור חציצה ומחיצה, כאן מספר מערכות האש על המזבח ביום"כ, שיעור הגחלים שהיה כ"ג חותה ביום"כ

* א' בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה לתוך של זהב והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס
* ב' בכל יום היה חותה בשל ארבעת קבים ומערה לתוך שלשת קבים, והיום חותה בשל ג' קבין והיה מכניס בשל ג' קבין
* ג' רבי יוסי אומר בכל יום היה חותה בשל סאה ומערה לתוך שלשת קבים, והיום חותה בשל ג' קבין והיה מכניס בשל ג' קבין
* טט – תלישא-גדולה מורכבת על גרשיים והגרשיים גורמים שנויים אחדים בהכנת גחלי האש להקרבת הקטרת של לפני ולפנים ביום הכפורים בשונה מקטורת מזבח הזהב שחרית וערבית. ע"פ הבריתא אביי היה מסדר וגו' מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת, מערכה שניה של קטרת קודמת לסיסור שני גזרי עצים וגו' ... היינו מערכה של קטורת היא העבודה הראשונה לקראת הקרבנות במזבח הפנימי. ע"פ הירושלמי יומא פ"ד ופירוש פני משה ביום הכפורים יוצא מן הכלל מכינים עוד מערכה בשביל קטורת של לפני ולפנים ואין עוד שימוש במערכה הזאת,

נְחֹלִי-אֵשׁ – מקף כרב-מצב של משמעות "גחלי-אש" (א) גחלים הבטלים לאש (ב) אש הבטלה לגחלים. התורה ממשיכה עם (ב) **נְחֹלִי-אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ –** גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל לידון כענינו, יצא להקל ולא להחמיר

[תוי"ט תורה שבעל פה] [קטן] בכל יום (במזבח החיצון - קה"ע) ארבע מערכות (של עצים שמבערים עליהם האש) והיום חמש דברי ר"מ, רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע, רבי יהודה אומר בכל יום שתיים והיום שלש. גמ': מנין למערכת יום הכפורים (שמוסיפין מערכה לקטורת של יום"כ) רבי ירמיה בשם ר' פדת: גחלי, (טט - היה מספיק מלה זאת) מה ת"ל אש, שהיא בטילה ע"ג גחליה (שהיהו הגחלים מרובין משלהבת. ואלו במערכה גדולה או בשאר מערכות היה אש הרבה).